Ազգ
Azg
armenian daily
6 ՄԱՅԻՍ 2000 ՇԱԲԱԹ 83 (2051)

I LOVE YOU

Սիրո այս խոստովանությունը խուճապի է մատնել ողջ աշխարհի համակարգչային ցանցի աշխատակիցներին, արդեն իսկ թափանցել է Պենտագոն, ոչնչացրել Մեծ Բրիտանիայի խորհրդարանի ցանցը եւ խառնել մեծ ու փոքր ընկերությունների հաշվապահությունն ու տվյալների պահեստները:

Մայիսի 4-ից ի վեր, երբ էլեկտրոնային փոստով համակարգիչների էկրանին առաջին անգամ երեւացել է I love you քնքուշ արտահայտությունը, արդեն նյութական վնասներն անցել են 1 մլրդ դոլարը: Մ. Նահանգների հետախուզությունների ֆեդերալ բյուրոն այժմ փորձում է երեւան հանել հաքերներին, որոնց ստեղծած ու տարածած այս «սիրային» վիրուսն սպառնում է անդամալուծել համակարգչային կապի համաշխարհային ողջ ցանցը, ավելին՝ ինչ անցյալ տարվա 4-րդ եռամսյակին արեց Melissa վիրուսը:

Զգո՛ւյշ, մի՛ բացեք էլեկտրոնային այն նամակները, որոնք վերոհիշյալ վերնագրից հետո խնդրում են՝ Kindly check the attached LOVELETTER coming from me:

ՀԱՅԱՑՔ ԴՐՍԻՑ

Արամ Սարգսյանի եւ Վաղարշակ Հարությունյանի պաշտոնանկությունը Մոսկվայում ընկալեցին տարակուսանքով

ԼՈՒՍԻՆԵ ՂՈՒԿԱՍՅԱՆ,
Մոսկվա-Երեւան

Հետաքրքիր է, ի՞նչ մտածեց Կասյանովը, լուրերից տեղեկանալով, որ ՀՀ նախագահի հրամանագրով իր նախորդ օրվա զրուցակիցը՝ Հայաստանի վարչապետը, Մոսկվայից հազիվ վերադարձած՝ ազատվել է պաշտոնից: Գուցե ափսոսաց վատնված մեկ ժամը:

Չեմ կարող ասել նաեւ, թե այդ հաղորդմանն ինչպես է արձագանքել Վլադիմիր Պուտինը, քանի որ ուրիշի մտքերը կարդալու ձիրք չունեմ: Բայց կարծում եմ, անչափ կզարմանար, եթե հայկական որոշ թերթերից ու հեռուստակայաններից տեղեկանար, թե ինքը, ինչպես պարզվում է, Սանկտ Պետերբուրգ մեկնելու նախօրեին հանդիպել է նախկին վարչապետի հետ: Ճիշտ այդպես էլ զարմացան ՌԴ նախագահի մամլո ծառայությունում: Իմ այն հարցին, թե հանդիպե՞լ են արդյոք Պուտինն ու Սարգսյանը, պարզաբանեցին, որ բազմաթիվ հանդիպումների եւ ուղեւորությունների ցանկում Արամ Սարգսյանի ազգանունը չի նշվում: Քիչ ավելի ուշ նրանք էլ ինձ տարակուսանքի մեջ գցեցին իրենց խորհրդավոր հարցով. «Իսկ ո՞ր վարչապետը: Չէ՞ որ դուք կարծես թե երկուսն ունեք...»:

Տես ➧ էջ 3

ՎԱՐՉԱՊԵՏԱԿԱՆ

Քաղաքական դե՞մք, թե՞ տեխնոկրատ

«Միասնությունից» առաջին Նոյի ագռավը դեպի «Կայունություն»

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Կայունություն» խումբն արդեն 23 պատգամավոր ունի, վերջին դիմումը, որը մայիսի 4-ի երեկոյան ստացել է խումբը, հատկապես կարեւոր է, քանզի հեղինակն անկախ պատգամավոր չէ, այլ խորհրդարանական մեծամասնության՝ «Միասնության» անդամ: «Կայունության» ղեկավար Վարդան Այվազյանը **«Ազգին»** հայտնեց, որ ըստ ԱԺ կանոնակարգի՝ խորհրդարանի ղեկավարությունը դեռեւս պետք է եռօրյա նիստի ժամանակ հայտարարությամբ ամրագրի Նախապետ Գեւորգյանի հեռացումը «Միասնությունից» եւ «Կայունությանն» անդամակցելը: Սակայն այդ ամենը ձեւական խնդիր է: Հնուց հայտնի է, որ ամենադժվարն առաջինը ճեղքումն է, հաջորդ պատգամավորների համար, որոնք պատրաստվում են լքել «Միասնության» ջրհեղեղի մեջ հայտնված հողակտորը, ավելի հեշտ կլինի: Խորհրդանշական է, որ այս դիմումը «Կայունություն» խումբը ստացավ ճեպազրույցների օրը, որի ժամանակ փոխխոսնակ եւ «Միասնության» առաջատար դեմքերից Տիգրան Թորոսյանը փորձում էր հավաստիացնել, որ «Կայունության» համալրումը տեղի է ունենում միմիայն անկախ պատգամավորների շարքերից, իսկ «Միասնությունն» իրավունք չունի պառակտվելու: Նախապետ Գեւորգյանն, իր խոսքերով, անկուսակցական է, սակայն արդեն հայտնի են նաեւ ՀՀԿ ու ՀԺԿ անդամ պատգամավորների անուններ, որոնց խմբակցությունից հեռանալու դիմումների թանաքը չորանում է, փնտրվում է վատ խաղի դեպքում առավել ընդունելի կեցվածք:

Տես ➧ էջ 2

Մայիսի 9-ին Գարեգին Բ կաթողիկոսը կմեկնի Թբիլիսի

ԷՋՄԻԱԾԻՆ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Երեքշաբթի, մայիսի 9-ին, առավոտյան Նորին Սրբություն Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը պաշտոնական այցով կմեկնի Թբիլիսի՝ հանդիպելու վրաց ուղղափառ եկեղեցու գահակալ Իլիա Երկրորդ կաթողիկոս-պատրիարքին:

Ինչպես հայտնեցին Մայր աթոռ Սբ. Էջմիածնի տեղեկատվության համակարգից, եռօրյա այցի ընթացքում Վեհափառ հայրապետը հանդիպում կունենա Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեի հետ, կայցելի Մցխեթի վանք եւ Թբիլիսիի հայկական եկեղեցիներ, Թբիլիսիի հայկական թատրոնում հանդիպում կունենա հայ համայնքի հետ:

Երկրապահների խռովք Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Մայիսի 5-ին հանրապետության գրեթե բոլոր շրջաններից Երեւան են ժամանել երկրապահ կամավորականների միության տարածքային կազմակերպությունների ղեկավարներ, ջոկատների հրամանատարներ եւ միության շարքային անդամներ: Ինչպես հայտնեց ԵԿՄ վարչության աշխատակազմի ղեկավար Վարդան Մամիկոնյանը, նման հավաքի պատճառը վարչության ընդլայնված նիստն է, որը նախատեսվում էր անցկացնել նույն օրը ժամը 18-ին: Նիստում քննարկվելիք հարցերի վերաբերյալ տեղեկություններ չհայտնվեցին:

Մամիկոնյանը տեղեկություններ չհայտնեց նաեւ Արամ Սարգսյանին վարչապետի պաշտոնից հեռացնելու կապակցությամբ արդեն երեք օր նախապատրաստվող ԵԿՄ հայտարարության բովանդակության վերաբերյալ: Նա չհաստատեց եւ չհերքեց այն լուրերը, ըստ որոնց նշված հայտարարությունում կոչ է արվում ստորագրահավաք անցկացնել Ռոբերտ Քոչարյանին նախագահի պաշտոնից հեռացնելու օգտին:

Մամիկոնյանը հերքեց մամուլում հրապարակված այն լուրերը, ըստ որոնց Արարատի մարզային կազմակերպությունը պատրաստվում է անջատվել ԵԿՄ-ից եւ սեփական կազմակերպություն հիմնել: Միեւնույն ժամանակ նա նշեց, որ Արարատի մարզային կազմակերպության վարչության նախագահ է նշանակվել Մեսրոպ Հարությունյանը, որը փոխարինել է նախկին նախագահի, ՆԳ փոխնախարար նշանակված Գրիգոր Գրիգորյանին:

Մինչ նիստի սկիզբը ԵԿՄ վարչության շենքում ընթանում էր վարչության անդամների խորհրդակցություն, որին մասնակցում էին ԵԿՄ վարչության նախագահ Մանվել Գրիգորյանը, փոխնախագահ Արա Կետիկյանը, ինչպես նաեւ միության վարչության անդամ, ՀՀ արտադրական ենթակառուցվածքների գործունեությունը համակարգող նախարար Վահան Շիրխանյանը:

Ռուսաստանը չի խառնվում, սակայն անտարբեր չէ

ՄՈՍԿՎԱ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Հայաստանի կառավարության պաշտոնանկությունն այդ անկախ պետության ներքին խնդիրն է: Կառավարության ընտրության իրավունքը վերապահված է միայն նախագահին ու ժողովրդին», հայտարարել է Ռուսաստանի արտգործնախարարությունը՝ ի պատասխան «ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ»-ի հարցման: «Ռուսաստանն ու Հայաստանն ունեն պատմական, բարեկամական կապեր, ուստի մենք չենք կարող անտարբեր մնալ այդ երկրում կատարվող իրադարձությունների հանդեպ», նշել է ՌԴ արտգործնախարարությունը: Ըստ ԱԳՆ-ի, Ռուսաստանը ցանկանում է, որպեսզի Հայաստանում հաստատվի ներքաղաքական կայունություն, սկսվի տնտեսական զարգացում ու բարելավվի սոցիալական կացությունը: «Հնարավորությունների սահմանում Ռուսաստանը կանի անհրաժեշտ ամեն բան Հայաստանին օգնելու համար եւ Հայաստանի հետ ռազմավարական գործընկերության ու բազմակողմանի համագործակցության զարգացման ծրագրում որեւէ փոփոխություն չի կատարվել», ասել է ՌԴ ԱԳՆ-ն:

ԶԻՆՈՒԺ

Վրաստանի ռուսական ռազմակայանները կտեղակայվե՞ն Հայաստանում

ՌԴ պաշտպանության նախարարությանը մոտ կանգնած աղբյուրները պնդում են՝ այո՛

Ապրիլի 28-ին «Ռազմական տեղեկատվության գործակալությունը» հղում անելով ՌԴ պաշտպանության նախարարության աշխատակազմին մոտ կանգնած աղբյուրներին, հաղորդում է, թե ՀՀ պաշտպանության նախարար, գեներալ-լեյտենանտ Վաղարշակ Հարությունյանը (արդեն պաշտոնանկ- Թ. Հ.) Մոսկվայում իր ռուս գործընկեր Իգոր Սերգեեւի հետ քննարկելու է Վրաստանում տեղաբաշխված ռուսական ռազմակայանները Հայաստանում տեղաբաշխելու հարցը: Հիշեցնենք՝ Վրաստանի տարածքում են տեղակայված 4 ռուսական բազաներ՝ Վազիանի (Թբիլիսիից ոչ հեռու), Գուդաուտա (Աբխազիա), Բաթում (Աջարիա) եւ Ախալքալաք (Սամցխե-Ջավախեթիի երկրամաս): Համաձայն 1999 թ. ԵԱՀԿ Ստամբուլում տեղի ունեցած գագաթաժողովի, Վրաստանի տարածքում ռուսական ռազմակայանների գտնվելու ժամկետը կարող է երկարաձգվել 2 տարուց ոչ ավելի: Վերջերս Մոսկվայում ստորագրված ռուս-վրացական համաձայնագրով՝ Գուդաուտայի եւ Վազիանիի ռազմակայանները Վրաստանի տարածքից պետք է դուրս բերվեն ոչ ուշ, քան 2001 թ. հունիսի 1-ը: Ռուսական կողմը գտնում է, որ Բաթումի եւ Ախալքալաքի ռազմակայանները պետք է Վրաստանում մնան եւս 25 տարի:

Ըստ «Ռազմական տեղեկատվության գործակալության», Վրաստանի ռուսական ռազմաբազաները Հայաստանում տեղակայելու հարցը գրեթե վճռված է. այս ձեւով Հայաստանի հակաօդային պաշտպանությունը կհամալրվի ռուսական C-300 համակարգով:

ՀՀ ՊՆ լրատվական բաժնից ի պատասխան «Ազգի» հարցման ասացին, որ նմանատիպ տեղեկություններին ծանոթ են, սակայն պաշտոնական առաջարկություն չեն ստացել. «Դրանք կարող են լինել կամ վրացիների, կամ ռուսների տեսակետը»: Սակայն, եթե պաշտոնական Երեւանը նման առաջարկ չի ստացել, եւ ռուսական ու վրացական ԶԼՄ-ները օգտագործում են «վստահելի, իրազեկ» աղբյուրները, ինչպե՞ս բացատրել Վրաստանի արտգործնախարար Իրակլի Մենաղարաշվիլու արձագանքը. «եթե պաշտոնական Երեւանը համաձայնի Ռուսաստանի առաջարկությանը, ապա կխախտվի Եվրոպայում սովորական զենքի սահմանափակման պայմանագիրը»:

ՀՀ ՊՆ լրատվական բաժնից տեղեկացրին նաեւ, որ եթե նման առաջարկություն պաշտոնապես ստացվի, ապա ներկա պահին, քանի դեռ չի կազմավորվել նոր կառավարություն, այսինքն՝ չի նշանակվել նաեւ պաշտպանության նախարար, այդ մասին խոսելը ճիշտ չի լինի:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Մինչեւ մայիսի 16-ը Թուրքիան կունենա 2 նախագահ

ԱՆԿԱՐԱ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիայի Ազգային մեծ ժողովն այսօր փակ գաղտնի քվեարկությամբ Թուրքիայի 10-րդ նախագահ ընտրեց Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերին: Նրա օգտին քվեարկել է 330 պատգամավոր: 113 քվեով երկրորդ տեղում է «Առաքինություն» իսլամական կուսակցության ներկայացուցիչ Նեւզաթ Յալչընթաշը: Այնուհետեւ ձայները բաշխվել են հետեւյալ կերպ՝ Սադի Սոմունջուօղլու՝ 43, Ռասիմ Զայիմօղլու՝ 24, Մայիլ Բյույուքերման՝ 7 ձայն:

Ահմեդ Նեջդեթ Սեզերը ծնվել է 1941 թվականի սեպտեմբերի 13-ին Թուրքիայի Աֆիոն քաղաքում: Ավարտել է Անկարայի համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը: 1963-65 թթ. ծառայել է թուրքական բանակում, որից հետո աշխատել է դատական համակարգում: 1998 թ. հունվարի 6-ին նշանակվել է Սահմանադրական դատարանի նախագահ:

Մինչեւ մայիսի 16-ը՝ Սուլեյման Դեմիրելի լիազորությունների ավարտը, Սեզերը եւ Դեմիրելը համատեղ կիրականացնեն նախագահական գործունեությունը:

ՎԱՐՉԱՊԵՏԱԿԱՆ

Քաղաքական դե՞մք, թե՞ տեխնոկրատ

Սկիզբը էջ 1

Երեկ ԱԺ-ում ներկայացված խմբակցությունների եւ «Կայունություն» խմբի ղեկավարները հանդիպեցին նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին՝ պաշտոնապես խորհրդակցելու նոր վարչապետի եւ կառավարության ձեւավորման սկզբունքների վերաբերյալ: Վարդան Այվազյանը գործնական էր տրամադրված: Նա պնդեց, որ իրենք առաջնորդվելու են գործնական չափանիշներով, այսինքն՝ ա) խմբի պաշտպանյալ վարչապետի թեկնածուն պետք է ընդունելի լինի հասարակության համար գոնե արտաքուստ եւ բ) նա պետք է անցողիկ լինի, այսինքն՝ նշանակվելու հավանականության բարձր աստիճան ունենա, նախ՝ նախագահի հայեցակետից: Մինչեւ նախագահի հետ հանդիպման պահը «Կայունության» հետ բանակցություններ էին ընթանում «Իրավունք եւ միաբանության» ղեկավար Արտաշես Գեղամյանի թեկնածությանն աջակցելու համար, սակայն եւ պաշտոնական աղբյուրները, եւ գործընթացներին իրազեկ դիտորդները վկայում են, որ այս թեկնածուին «Կայունությունը» չի աջակցի իրենց իսկ դավանած երկրորդ սկզբունքի համաձայն: «Կայունությունը» վստահ չէ, որ «Ի եւ Մ» ղեկավարը Ռոբերտ Քոչարյանի համար նախընտրելի վարչապետի թեկնածու է: Իսկ «Կայունությունը» որոշել է լողալ հոսանքի ուղղությամբ: Թեեւ խումբը ընդամենը 3 օրվա ընթացքում համալրվեց 3 անդամով, սակայն դեռեւս միանշանակ չէ նրա շարքերի ստվարացման մեծ արագությունը: Անկախ պատգամավոր Գագիկ Կոստանդյանը **«Ազգին»** հավաստեց, որ իրենք դեռեւս կայուն են եւ մտադրություն չունեն անդամակցելու «Կայունությանը»: Անկախ պատգամավորների հետ նախագահը հանդիպել էր օր առաջ: Գագիկ Կոստանդյանը նշեց, որ կոնկրետ անձերի անուններ Ռոբերտ Քոչարյանի հետ չեն քննարկել: Քննարկվել է նոր կառավարության եւ վարչապետի ընտրության ընդհանուր սկզբունքը: Գագիկ Կոստանդյանի պնդմամբ, հանդիպումը հուսադրող էր, եւ նախագահն իրենց հետ համակարծիք է, որ պետք է ձեւավորել ուժեղ կառավարություն, եւ վարչապետը պետք է լինի քաղաքական դեմք տնտեսական գիտելիքների բեռով: Թեեւ Գ. Կոստանդյանը նշեց, որ նախագահին իրենք առանձին թեկնածուների մասին առաջարկություններ չեն կատարել, սակայն «Ի եւ Մ» ղեկավար Արտաշես Գեղամյանի թեկնածությունը դիտարկում է դրական:

Քաղաքական եւ տնտեսական գործիչների ոսկե միջինը

Զուտ տնտեսական գործիչ կամ տեխնոկրատ վարչապետի գաղափարը, որ առաջ են տանում գործարար շրջանակները քաղաքական ուժերի կողմից խանդով է ընդունվում, ուստի կարելի է եզրակացնել, որ նախագահը քաղաքական ուժերի հետ բանակցություններում կարող է նախընտրել այդ երկուսի ոսկյա միջինը՝ մասամբ քաղաքական, մասամբ տնտեսական: Այս տեսանկյունից, դիտորդների կարծիքով, Արտաշես Թումանյանի թեկնածությունը կարող է մեկնաբանվել եւ իբրեւ դաշնակցամետ գործչի (նա խորհրդարանական ընտրություններում ՀՅԴ համամասնական ցուցակում էր), եւ իբրեւ տնտեսական քաղաքականության մեջ ազդեցիկ դերակատարում ունեցող վարչարարի: Նա եղել է հարկային տեսչության պետ, նախագահի տնտեսական հարցերով խորհրդական: Կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանի թեկնածությունը եւս ունի քաղաքական հեռանկար, ժամանակին նա հայտնի էր իբրեւ ԱԺՄ-ական գործիչ, սակայն այդ օրերից բավականաչափ ջուր է հոսել:

«Միասնությունը» երեկ դեռեւս վերջնական չէր հստակեցրել այն անձանց ցուցակը, որոնց մեծամասնություն հանդիսացող խորհրդարանական ուժը համաձայն է ներկայացնել նախագահին՝ որպես վարչապետացու: Նրանց մոտ շրջանառության մեջ գտնվող թեկնածուները հետեւյալն են՝ Անդրանիկ Մարգարյան («Հանրապետական» կուսակցության նախագահ եւ խմբակցության ղեկավար), Սմբատ Այվազյան (պետական եկամուտների նախարարի պաշտոնակատար) եւ Դավիթ Զադոյան (էներգետիկայի նախարարի պաշտոնակատար): Վերջին թեկնածությունը թերեւս փոխզիջումային է, քանզի դեռեւս Արամ Սարգսյանի կառավարության կառուցվածքային վերջին բարեփոխումներից հետո հստակ էր, որ Դավիթ Զադոյանի հանդեպ «Միասնությունում»՝ հատկապես Հանրապետականում եւ Երկրապահում միանշանակ բարյացակամ դիրքորոշում չկա, եւ էներգետիկայի նախարարի պաշտոնում նա վերահաստատվեց նաեւ նախագահի միջնորդությամբ: Առաջին երկու թեկնածությունները պաշտպանում են «Միասնության» արմատական թեւի կողմնակիցները, որոնք այս կերպ փորձում են նախագահին հավաստել, որ նոր կառավարությունը չի լինելու միայն նախագահինը: Քաղաքական սակարկությունների դուռ է բացվում: Զարգացումները, սակայն, վկայում են, որ արմատական թեկնածուները, այսինքն՝ զուտ նախագահի կամ զուտ քաղաքական մեծամասնության հովանավորյալները հաջողության հասնելու երաշխիք չունեն, եւ նոր վարչապետը դարձյալ պետք է լինի կոմպրոմիսային գործիչ, եթե ոչ անցումային: Այս կապակցությամբ բավական երկիմաստ էր ՍԻՄ նախագահ Հրանտ Խաչատրյանի կատակը, թե կարող է պարզվել, որ ամենակոմպրոմիսային ֆիգուրը դարձյալ Արամ Սարգսյանն է. այս ամենը, իհարկե, կատակ է: Ակնհայտ է, որ նոր վարչապետի կառավարության կազմում այս անգամ իրոք կհայտնվեն «Կայունություն» խմբի առաջադրյալներ: Դիտորդներից շատերի կարծիքով, Արամ Սարգսյանի կողմից այս խմբի անտեսումը նախարարական պորտֆելներ բաժանելիս ունեցավ իր քաղաքական հետեւանքները, իսկ կոմունիստները իմփիչմենթ նախաձեռնելու խորեն Սարգսյանի ծեռնարկների պատճառով կզրկվեն նախարարական պորտֆելից: Իսկ ՀՅԴ-ին սպասում է գործադիր իշխանության մեջ դիրքերի որոշ ամրապնդում՝ ի հաշիվ Հանրապետականի:

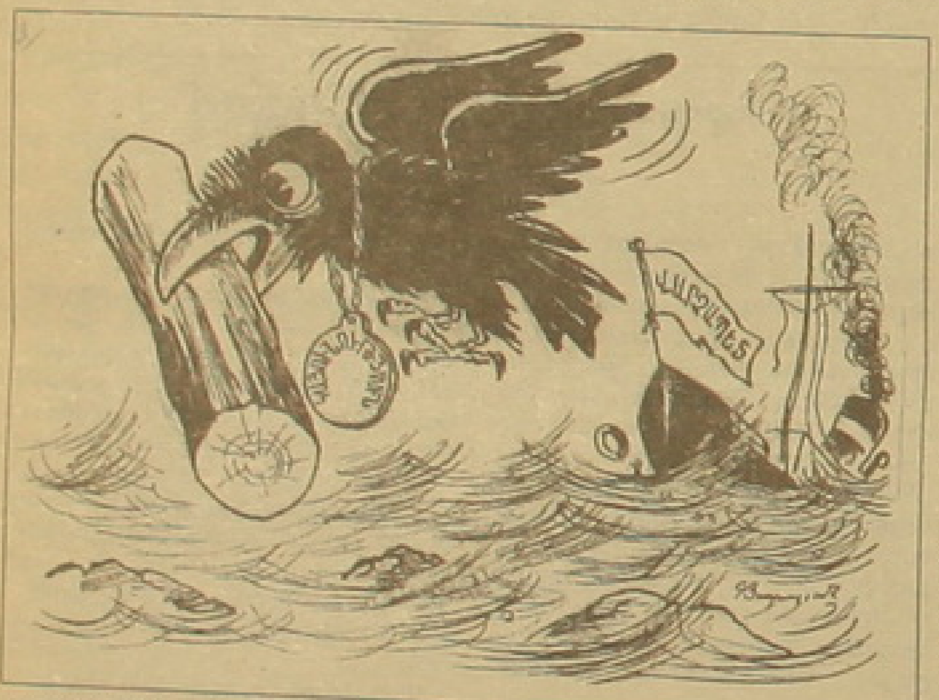

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Արմեն Տեր-Սահակյանի եւ մյուսների գործով նախաքննության մարմնի ներկայացրած մեղադրանքը հիմնավորված է, իսկ արարքները՝ ճիշտ որակված, այսպես ամփոփելով երկու օրվա ընթացքում հրապարակված մեղադրական ճառը, գործով մայիսի 5-ի դատական նիստում մեղադրող կողմը պահանջեց համապատասխանաբար 9, 10 եւ 11 տարվա ազատազրկում: Մեղադրող կողմը մեղադրանքի ամբողջ ծավալից Արմեն Տեր-Սահակյանի մասով հրաժարվեց պաշտպանել միայն խուլիգանական դրդումներով Ռոբերտ Բաղդասարյանի եւ Դերենիկ Խուրշուդյանի նկատմամբ սպանության այլ հանցագործություններ կատարելու նպատակով: Խմբի անդամները ձեւակերպվել են որպես հետախույզներ, նախ ընդգրկվելով ՄՀՆՁ-ի, ապա՝ ներքին գործերի կազմում, սակայն նրանց կողմից կատարված միակ հետախուզական աշխատանքը եղել է իրենց զոհերի օրակարգը եւ երթուղիները պարզելը:

Մեղադրող կողմը միջնորդեց մահապատժի դատապարտել Արմեն Տեր-Սահակյանին

Մեղադրողներ Կորյուն Փիլոյանը եւ Ավագ Ավագյանը միջնորդեցին ամբաստանյալներ Արմեն Տեր-Սահակյանին եւ Ալիկ Գրիգորյանին դատապարտել մահապատժի:

Մեղադրող կողմը միջնորդեց մյուս ամբաստանյալներին դատապարտել 5-11 տարվա ազատազրկման. ամբաստանյալ Գեւորգ Դարբինյանին 5, Մարտին Գրիգորյանին, Ավագ Դավթյանին, Աղասի Ավետիսյանին՝ 8-ական տարվա ազատազրկման: Ընդ որում, առողջության պատճառով վերջինիս նկատմամբ ընտրված խափանման միջոցը՝ չհեռանալու մասին ստորագրությունը, պետք է մնա անփոփոխ մինչեւ դատավճռի օրինական ուժի մեջ մտնելը: Ամբաստանյալներ Իսրայել Սարգսյանի, Արթակ Շուխյանի եւ Սուրեն Հարությունյանի համար մե- փորձի մեջ ամբաստանյալին ներկայացված մեղադրանքը հիմնավորված չլինելու պատճառով, իսկ Աշտարակի շրջգործկոմի նախագահի սպանությանը հանցակցության մեջ Իսրայել Սարգսյանի նկատմամբ ներկայացված մեղադրանքը վերաորակեց որպես հանցակցության փորձ:

Մեղադրող կողմը նախաքննությամբ եւ շուրջ մեկ տարի տեւած դատաքննությամբ հիմնավորված համարեց, որ 1992 թ. ներքին գործերի նախարար Վանո Սիրադեղյանի հանձնարարությամբ, հովանավորությամբ եւ աջակցությամբ կազմակերպվել է բանդա՝ Արմեն Տեր-Սահակյանի գլխավորությամբ՝ առանձին քաղաքացիների եւ պաշտոնյաների անձանց վրա հարձակումներ գործելու, սպանություններ եւ

Խումբը, ըստ նախաքննությամբ եւ դատաքննությամբ ձեռք բերված ապացույցների, 1992 թ. սեպտեմբերի 18-ին իրականացրել է Հովհաննես Սուքիասյանի եւ նրա վարորդի, 1993 թ. մայիսի 3-ին՝ Հայաստանի երկաթուղու վարչության պետ Համբարձում Ղանդիլյանի, նրա վարորդի եւ ուղեւորի սպանությունները, ինչպես նաեւ դատախազության քննչական վարչության պետ Վլադիմիր Գրիգորյանի եւ նրա վարորդի սպանության փորձը, ավազակային հարձակումներ, շորթումներ եւ այլն:

Երեւանի Ավան եւ Նոր Նորք համայնքների առաջին ատյանի դատարանը՝ դատավոր Գագիկ Պողոսյանի նախագահությամբ, պաշտպանական ճառերը պատրաստելու համար պաշտպաններին ժամանակ տրամադրեց մինչեւ մայիսի 18-ը:

Համանախագահներից ով է գալիս եւ ով չի գալիս

ՄՈՍԿՎԱ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՆԱՐՔ: ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի Ռուսաստանի կողմից համանախագահի այցելությունը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման գոտի առաջիկայում չի նախատեսվում: Չի նախատեսվում նաեւ ՄԽ-ի ԱՄՆ-ը եւ Ֆրանսիան ներկայացնող համանախագահների համատեղ այցելությունը: Այդ մասին գործակալությանը հաղորդեցին ՌԴ Արտգործնախարարությունում:

Ինչպես նախկինում հաղորդվել է, մայիսի 6-ին Երեւան կժամանի ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ԱՄՆ-ի կողմից համանախագահ Քերի Քեւինոուն: Ինչպես հաղորդեցին Հայաստանում ԱՄՆ դեսպանությունից, Երեւանում ԱՄՆ դիվանագետի հանդիպման ընթացքում կքննարկվեն փոխշահավետ հարցեր:

Ռուսաստանի արտգործնախարարությունում հաղորդեցին, որ ԵԱՀԿ ՄԽ-ի ԱՄՆ-ի կողմից համանախագահի այցելությունը համաձայնեցվել է ռուսական կողմի հետ: Դրա հետ մեկտեղ, ՌԴ Արտգործնախարարությունում հաղորդեցին, որ Երեւանում ամերիկացի դիվանագետի հանդիպումների ընթացքում հիմնականում ուշադրություն կհատկացվի հայ-ամերիկյան երկկողմ հարաբերություններին առնչվող հարցերին: Այնուհետեւ Քերի Քեւինոուն կայցելի նաեւ Բաքու, որտեղ կքննարկվեն ԱՄՆ-Ադրբեջան հարաբերությունները: ՌԴ ԱԳՆ-ում նշել են, որ բացառված չէ նաեւ Երեւանում եւ Բաքվում կայանալիք բանակցությունների ընթացքում ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանն առնչվող հարցերի քննարկումը:

Նշենք, սակայն, որ Երեւանում ԵԱՀԿ ՄԽ-ի համանախագահ Քերի Քեւինոուն հանդիպում կունենա նաեւ ԼՂՀ նախագահ Արկադի Ղուկասյանի հետ, որը ներկայումս բուժվում է Երեւանի կլինիկաներից մեկում այս տարվա մարտին իր դեմ կազմակերպված մահափորձից հետո:

Հայաստանում քաղաքական դասը քրեականացվում է

Գրում է «Մոնդը»

ՓԱՐԻԶ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՆԱՐՔ: «Լը Մոնդ» թերթը Հայաստանի ներկայիս նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին համարում է «Արեւմուտքի հետ հարաբերությունների զարգացման եւ վաղեմի դաշնակից Ռուսաստանից ազատվելու» կողմնակից: Թերթի կարծիքով, անցյալ տարվա հոկտեմբերի 27-ին զինված ահաբեկիչների խմբի կողմից խորհրդարանի շենքում վարչապետ Վազգեն Սարգսյանի եւ յոթ խորհրդարանականների սպանությունից հետո Քոչարյանն ուժեղացնում է իր դիրքերը: Ահաբեկչական գործողության առնչությամբ քննությունը շարունակվում է արդեն կես տարի, սակայն մեղավորներն այդպես էլ չեն գտնվել: Դա սրեց հակասությունները նախագահի եւ խորհրդարանի միջեւ. պատգամավորները հանդես եկան նախագահի պաշտոնանկության ընթացակարգ սկսելու սպառնալիքով, նա սպառնաց արձակել խորհրդարանը: Արդյունքում՝ պաշտոնաթող արվեց կառավարությունը, այդ թվում՝ նախագահի գլխավոր հակառակորդները՝ վարչապետն ու պաշտպանության նախարարը: «Լը Մոնդի» կարծիքով, առաջին փուլում հաղթեց Քոչարյանը: Սակայն, թերթի կարծիքով, ներկայումս լիովին զինվորականների ձեռքում գտնվող հանրապետության հիմնական խնդիրն այն է, որ տեղի է ունենում քաղաքական դասի քրեականացում:

Ինտերնացիոնալիզմը չփրկեց ադրբեջանցիներին

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Թյուրքիե» թերթն անդրադարձել է այն հարցին, թե ինչն էր պատճառը, որ Ադրբեջանը Ղարաբաղի պատերազմում պարտություն կրեց նյութական իմաստով մի քանի անգամ իրեն զիջող Հայաստանից: Նա պատճառը համարում է հայկական ազգայնականությունը՝ նշելով, որ անգամ խորհրդային ժամանակներում, հայերը պահպանում էին ազգայնականության տարրեր, մինչդեռ ադրբեջանցիներն ընկել էին օտար մշակույթի, լեզվի եւ սովորույթների ազդեցության տակ: «Թուրք-ազերիների մի մասը մինչ օրս իրենց երեխաներին ուղարկում են ռուսական կրթական հաստատություններ, իսկ մտավորականությունը շարունակում է նախընտրել հաղորդակցությունը ռուսերեն լեզվով: Ղարաբաղում ցավալի կորուստներ կրելու պատճառներից մեկն էլ մեր «ազգային ես-ի» նկատմամբ ունեցած անփութությունն է», գրում է թերթը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 562863, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ԶՕՐԵԱՆ /հեռ. 529353
Համակարգչային ծառայութիւն /562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածք
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

«Մեր գյուղատնտեսության համակարգը ո՛չ կապիտալիստական է, ո՛չ սոցիալիստական, ո՛չ էլ նույնիսկ... ֆեոդալական», ասում են ֆերմերները

Վերջերս աշխուժացել են գյուղատնտեսության աղետալի վիճակով մտահոգված հասարակական շարժումները: Գյուղացիությունն այլեւս անկարող է կրել մասնավորեցված հողատարածքների ձախողակ ծրագրի հետեւանքները: Երեկ «Հայաստանի ֆերմերային շարժում» հասարակական կազմակերպությունը խորհրդակցություն էր հրավիրել: Մասնակցում էին նաեւ մի քանի քաղաքական կուսակցություններ՝ ՍԻՄ-ը, ՀՌԱԿ-ը, ԱԺՄ-ն, ՀՅԴ-ն, ՍԴՀԿ-ն, ՀԿԿ-ն եւ ՀԴԿ-ն: Թվարկված կուսակցությունների մի մասը հետեւողական է գյուղատնտեսությանն առնչվող իր ծրագրերում, որոնց վերաբերյալ էլ ֆերմերներին համահավասար արտահայտվեց:

«Գյուղատնտեսության ներկայիս ծանր վիճակը Հայաստանում եւ դրանից դուրս գալու հրատապ ծրագիր-միջոցառումները» անվանումով խորհրդակցության բացումը կազմակերպության Նախագահ Սարգիս Սեդրակյանինն էր: Խորհրդային շրջանում գյուղատնտեսության հեռանկարային վիճակի արձանագրումից հասնելով մեր օրերի անկյալ վիճանում ոչ մի համակարգի՝ ոչ կապիտալիստական է, ոչ սոցիալիստական, ոչ էլ նույնիսկ ֆեոդալական», ասաց զեկուցողը:

Ո՞րն է ելքը «Հայաստանի ֆերմերային շարժում» կազմակերպության կարծիքով: Նրանք համակարգող խորհուրդ ստեղծելու առաջարկով իրենց շարքերն են հրավիրում քաղաքական կուսակցությունների ներկայացուցիչներին, ԱԺ կուսակրենքների նախագծերին: Համակարգող խորհուրդը հայցում է նաեւ գյուղնախարարության աջակցությունը:

Խորհրդի համոզմամբ՝ գյուղացիներին տրվող վարկերի տոկոսադրույքները պիտի ցածր լինեն եւ վարկերը պիտի տրվեն 20 տարուց ավելի ժամկետով: Հակառակ դեպքում՝ գյուղացու սնանկացումը կշարունակվի մինչ վերջնակետը: Արդեն, կին՝ նա մասնավորապես թվարկեց. «Մենք ունեինք գիտական հիմքի վրա դրված զարգացող գյուղատնտեսության ոլորտ, ուր շինարարություն էր ընթանում, նոր տեխնոլոգիաներ էին մշակվում, այնինչ հիմա այդ բոլոր կառույցները քանդված են, գյուղերից բնակչության մեծ արտահոսք կա, համատարած աղքատություն է տիրում»: Այսպիսով, հետխորհրդային շրջանից գյուղացուն որպես «ժառանգություն» տրվեց վատ կազմակերպված, վատ մշակված ու իրականացված մի ծրագիր՝ հողի սեփականաշնորհման ծրագիրը, որն այժմ փակուղի է հասցրել մեր գյուղատնտեսությունը: Գյուղաբնակները դժգոհում են, որ հողը սեփականաշնորհելիս իրենց կարծիքը հաշվի չառան, ասես այդ ոլորտը փորձադաշտ էր, ուր կարելի էր ինչ նորարարություն ասես իրականացնել՝ գյուղատնտեսությանը նախատեսված օտարերկրյա վարկերի չարաշահումից ու յուրացումից մինչ արտասահմանից բերված վտանգավոր սերմնացուի փորձարկում: Այդ փորձարկումների հետեւանքով, ի դեպ, բերքատվությունը կտրուկ ընկավ:

Սեփականաշնորհումը, ըստ պրն Սեդրակյանի, հարկավոր էր աստիճանաբար իրականացնել եւ ոչ թե անկազմակերպ քաոսում ոչինչ չհաշվառել ու եղածը քանդել տալ: «Անհրաժեշտ էր ստեղծել ֆերմերային կազմակերպություններ, խթանել դրանց գործունեությունը, եւ աստիճանաբար կձեւավորվեր գյուղատնտեսական մթերքների ազատ արտահանման շուկան: Մեր գյուղատնտեսությունն այժմ չի պատկացական խմբակցություններին՝ օրենսդրական նախաձեռնություններով հանդես գալու երկրի նախագահի եւ կառավարության, ԱԺ-ի եւ Միջազգային կազմակերպությունների առջեւ: Ֆերմերների միավորումն առաջարկում է երեք բարեփոխում՝ ոլորտը ծանր վիճակից հանելու: Նախ՝ առաջարկում են գյուղերում ներդնել պայմանագրային կոոպերացիայի համակարգը: Հետո՝ պետականորեն ստանձնել գյուղացիների կողմից արտադրվող մթերքների իրացման եւ աշխատանքներին անհրաժեշտ նյութատեխնիկական միջոցների մատակարարման պարտավորությունները: Ապա՝ խորհրդարանում օրենսդրական լուծում տալ գյուղացիների իրավունքներն ու շահերը պաշտպանելուն կոչված օտոկոսային պարտքերը փակելու անհրաժեշտությունից, գյուղացիները վաճառում են հողակտորները, չափազանց էժան գներով: Իսկ արդյունքում կրկին հարստանում եւ ունեցվածք է կուտակում առանց այդ էլ ապահովված, գնողունակ խավը:

ՀՌԱԿ ներկայացուցիչ Հարություն Առաքելյանն առաջարկեց, որ ֆերմերային շարժումն անպայման ստանձնի նաեւ արհմիութենականի պարտականությունները. այդ միջոցով հուսալիորեն պաշտպանված կլինեն գյուղացիության շահերը: Այս առաջարկն արժանացավ ֆերմերների կազմակերպության լիակատար հավանությանը:

Վերջում հավաքի մասնակիցներն ընդունեցին հայտարարություն:

ԱՆՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

«Ավանգարդը» 1923-ից ցայսօր

Երեկ «Ավանգարդ» շաբաթաթերթի աշխատակազմը նշեց պարբերականի 77-ամյակը «Երեւան» մշակութային կենտրոնում: 1923-ից լույս տեսնող թերթի խմբագրակազմը որոշել էր մեծ շուքով նշել հասկանալի տարելիցը՝ «խորհրդավոր», ինչպես կոչեցին ավանգարդցիները, պատճառաբանելով, թե 7-ն աստվածաշնչյան, արարչագործության թիվ է, խորհրդանիշ: Հին ու նոր աշխատակիցները պարբերաբար խոսում էին թերթի անցած ճանապարհի մասին, հիշելով՝ «Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք»-ից մինչեւ արարչագործության կոչող ներկայիս նշանաբանը: Ընդ որում ընդգծելով, որ թերթը միշտ արտացոլել է իր անվանումը, որ ֆրանսերենից թարգմանվում է առաջապահ: Խիստ սովետական ժամանակների միջոցառում հիշեցնող հանդիսությանն իր ողջույնի խոսքն ու օրհնությունն էր ուղարկել Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդ Նավասարդ եպս. Կճոյանը: Խոսեցին երբեւէ ավանգարդում եղած լրագրողներն ու մտավորականները, որոնց ասելիքը միջոցառումը վարող Ժաննա Պոչիկյանն ամփոփեց խիստ փիլիսոփայական մտքի մեջ, թե թերթը մի երեւույթ է, որ ապրում է եւ ապրեցնում: Այսպիսի՝ սովորական մահկանացուներին ոչ հասու քնարական, հատկապես նորելուկ լրագրողներին, որոնց տկն Պոչիկյանը հասցրեց քննադատել:

Լ. Գ.

Դիմում-կոչ հեռուստաընկերություններին

Ապրիլի 28–29-ին՝ «Հեռուստատեսության եւ ռադիոյի զարգացման հիմնադրամի» կողմից իրականացվող «Քաղաքացիական հասարակության ձեւավորման գործընթացներում հեռուստատեսության եւ ռադիոյի մասնակցության արդյունավետության բարձրացման խնդիրները» նախագծի սահմաններում կայացած երեւանյան առաջին սեմինար-հավաքի մասնակիցները դիմում-կոչով են հանդես եկել, ուր մասնավորապես նշվում է. «Վեր կանգնել անձնական ու խմբակային շահերից եւ միավորվել հաղթահարելու պատմության այս շրջադարձերում մեր առջեւ ծառացած խնդիրները, քաղաքացիական հասարակության ձեւավորումը եւ մարդու իրավունքների պաշտպանությունը դիտել որպես լրագրողի մասնագիտական բարոյականության հիմնարար սկզբունք եւ քաղաքացիական պարտք»: Փաստաթուղթն ստորագրել են Երեւանում եւ մարզերում գործող հեռուստաընկերությունների երկուսուկես տասնյակ ներկայացուցիչներ:

1 ՍԼԼ. 22 ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ

Հայաստանից գնացած հայերը հատուկ պայմաններ են պահանջում վերադառնալու համար

ԵՐԵՎԱՆ, 5 ՄԱՅԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Անհասկանալի պատճառներով պաշտոնական Հայաստանն այսօր ճանաչում է միայն հայ ժողովրդի երկու՝ հայաստանաբնակ եւ սփյուռքյան հատվածները, անտեսելով եւ իր ուշադրության կենտրոնից դուրս մղելով ահռելի մի զանգված՝ աշխարհացրիվ դարձած եւ մեկ միլիոնի սահմանն անցած ՀՀ քաղաքացիներին: Նման հայտարարությամբ են հանդես եկել Լոս-Անջելեսում բնակվող օլիմպիական խաղերի չեմպիոն Վլադիմիր Ենգիբարյանը, Կալիֆոռնիայի համալսարանի պրոֆեսոր Ստեփան Զարգարյանը, հեռուստալրագրող Մարգարիտ Թախտաջյանը, տնտեսագետ-դեմոգրաֆ Վահագն Թովմասյանը, ինժեներներ Կարինե Եղիազարյանը եւ Լեւոն Եպիսկոպոսյանը ՀՀ նախագահին, Ազգային ժողովին եւ կառավարությանն ուղղված իրենց բաց նամակում:

Նամակի հեղինակները Հայաստանի իշխանություններից պահանջում են, մասնավորապես, «հատուկ պայմաններ ՀՀ քաղաքացիների Հայաստան մեկնելու եւ, անհրաժեշտության դեպքում, վերադարձի համար», «հատուկ կարգավիճակ սահմանել օտար հպատակություն ընդունած ՀՀ քաղաքացիների համար», «օրինականություն հաստատել հայաստանյան մաքսատան աշխատանքում, վերացնելով ոչ-քաղաքակիրթ աշխատաոճը, ստորացուցիչ խուզարկումներն ու կաշառակերությունը»:

Ըստ նամակի հեղինակների, «այսօր Հայ դատի եւ Արցախի պահանջատիրությունների կողքին ձեւավորվում եւ կենսական հնչեղություն է ստանում մի նոր՝ վերջին տասնամյակում հայրենիքից տեղահանված հարյուր հազարավոր ՀՀ քաղաքացիների պահանջատիրություն՝ Հայաստանի՝ պահանջատիրությունը»:

Արամ Սարգսյանի եւ Վաղարշակ Հարությունյանի պաշտոնանկությունը ...

Սկիզբը էջ 1

Մոսկվա թռչելուց առաջ Արամ Սարգսյանն ասել էր, որ եթե իրեն ընդունի Ռուսաստանի պետության ղեկավարը, ապա դա կդառնա մեր հանդեպ Պուտինի ու Ռուսաստանի ինչ-որ առանձնահատուկ վերաբերմունքի արտահայտություն: Բայց հետագա իրադարձությունները ցույց տվեցին Ռուսաստանի հանդեպ Հայաստանի իշխանությունների «առանձնահատուկ» վերաբերմունքը: Ու թեեւ պաշտոնական Մոսկվան անչափ զուսպ արձագանքեց իր նախորդ օրվա հյուրերի պաշտոնանկությանը, որոշ տեղեկություններով, այնուամենայնիվ, դժգոհել է այդ քայլից:

Երեւանյան դեպքերը (ընդ որում, արդեն վաղուց եւ պահպանվող չափերով) զայրացնում են նաեւ մոսկվացի հայերին, որոնք, բնականաբար, չեն կարող անտարբեր մնալ իրադարձությունների նկատմամբ: Նրանց (գուցե նաեւ Արեւմուտքի հայրենակիցներիս) համար ավելի ու ավելի դժվար է դառնում հպարտանալ ամենաքաղաքակիրթ ազգերից մեկին պատկանելությամբ, եւ ավելի ու ավելի դժվար է բարձրաստիճան եւ ոչ այնքան բարձրաստիճան ռուս բարեկամներին բացատրել, որ Երեւանի բոլոր իրադարձություններն ունեն իրենց բացատրությունը: Մանավանդ որ իրենք էլ այլեւս շատ բաներ չեն հասկանում: Մի խոսքով, ինչպես մասնավոր անձինք, այնպես էլ կազմակերպություններ հետզհետե դժվարանում են զբաղվել հենց այն լոբբիստական ու քարոզչական գործունեությամբ, որը վերջերս մեզ այնքան եռանդագին կոչ են անում Հայաստանի իշխանությունները:

Գուցե դա է պատճառը, որ հայերի ողջ քարոզչական գործունեությունն սկսում է սահմանափակվել Ցեղասպանության ճանաչման շրջանակներով:

Այսպես, վերջերս Մոսկվայում այդ եղերական տարելիցը հավուր պատշաճի նշվեց Միությունների տանը: Կազմակերպիչին՝ ռուսաստանցի խոշոր գործարար Արա Աբրահամյանին անվանում են ռուսահայոց երկնակամարի բարձրացող աստղ (նա Ռուսաստանի համահայկական կոնգրեսի հիմնադիրներից է, որի առաջին համագումարը տեղի կունենա մայիսի վերջերին, Կրեմլի Մեծ պալատում):

Ուկրաինական «Ստոլիչնիե նովոստի» հայտնի շաբաթաթերթի վերջին համարում հրապարակված է Արա Աբրահամյանի ծավալուն հարցազրույցը 1915 թ. Ցեղասպանության տարելիցի առիթով: Հարցերին պատասխանելիս նա կշռադատված եւ գրագետ գնահատական է տալիս 85-ամյա վաղեմության դեպքերին, ասելով, որ ներկայումս աստիճանաբար հաղթահարվում է զոհ-ժողովրդի բարդույթը, որ «սկզբում հայերին հոգեբանորեն ճնշող մղձավանջ դարձած Ցեղասպանությունն այսօր վերածվել է հասարակական-քաղաքական համախմբման, պատմական արդարության վերահաստատման պայքարի գործոնի»: Նա նաեւ ասում է, որ Երեւանը պետք է Թուրքիայի կողմից Ցեղասպանության ճանաչման, տարածքային ու կայքային պահանջների հարցն առաջ քաշի առավել վճռական ձեւով եւ բարձր մակարդակով: Պրն Աբրահամյանը գտնում էր, որ աշխարհի հայ համայնքները պետք է եռանդագին արծարծեն այդ խնդիրը...

Դրան դժվար է չհամաձայնել: Բայց նաեւ անկարելի է հաշվի չառնել, որ թիկունքին քաղաքակիրթ եւ ուժեղ Հայաստան չունեցող հայ համայնքների համար հետզհետե դժվարանում է ուշադրություն հրավիրել նաեւ այդ խնդրի վրա:

Այսօր ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ արտերկրում հայերի մեծամասնությունը դրականորեն է վերաբերվում Նախագահ Ռ. Քոչարյանի գործողություններին: Նույնիսկ քաղաքական նորաձեւություն են դառնում Ռ. Քոչարյանին աջակցելու հայտարարությունները: Բայց առաջվա պես անչափ շատ են անպատասխան հարցերը: Եվ դրանց մեջ բնավ էլ ամենակարեւորը չէ այն հարցը, թե ով կփոխարինի «այն միամիտ տղային» (պաշտոնաթողությունից հետո իրենց ժողովում Արամ Սարգսյանին այդպես անվանեց նրա գործընկեր երկրապահներից մեկը): Եվ անկախ նրանից, թե Ռոբերտ Քոչարյանը կստանձնի՞ ողջ պատասխանատվությունը, թե՞ կնշանակի առավել չեզոք վարչապետ, Հայաստանի պետության ու հասարակության մեջ հասունացած խնդիրները չեն լուծվի:

Նախագահի իշխանությունն ամրապնդվել է, բայց իշխանության շարքերում դիմակայությունը, ցավոք, չի վերացել: Իմ կարծիքով, Քոչարյանի վերջին քայլերը դարձան ոչ թե դիմակայության ավարտը, այլ դրա նոր, ուրիշ փուլի սկիզբը: Եվ, ավա՜ղ, այդ քայլերը չեն հանգեցնի սոցիալ-տնտեսական վիճակի որեւէ բարելավման: Քանզի պետական հարցերի լուծման համար հարկավոր են միանգամայն ուրիշ որոշումներ ու քայլեր: Հուսով եմ, երկրի ղեկավարները գիտեն դրանք:

Եվ վերջինը: Նախանցյալ օրը Գյումրիում էի: Ծայրահեղ պայմաններում ապրող գյումրեցիների մեջ նկատելի է հերթական հույսը. քաղաքում լուր է տարածվել, թե շուտով Թբիլիսիից այստեղ են բերելու ռուսական բանակի Անդրկովկասյան զինվորական օկրուգի շտաբը: «Դա չափազանց հուսադրում է» «միամիտ» գյումրեցիներին: Եթե նրանք իմանային, որ «Մանչեսթեր յունայթեդ» անգլիական ֆուտբոլային թիմի տարեկան բյուջեն եռակի գերազանցում է Հայաստանի բյուջեն, ապա Քոչարյանին կխնդրեին վարչապետի պաշտոնն առաջարկել Ա. Ֆերգյուսոնին: Գուցե հայերի գործերն էլ բարելավվեն... Վերջ ի վերջո, «Միլան» ակումբի սեփականատեր Սիլվիո Բեռլուսկոնին արդեն Իտալիայի վարչապետ է եղել:

Սփյուռք

ՀԱՅՐԵՆԻՔ-ՍՓՅՈՒՌՔ

Անդրանիկ Ծուլիկյան. «Դեռ կհանդիպինք ավելի լավ պայմաններու մեջ»

Ռամկավար-ազատական կուսակցության Լոնդոնի «Միհրան Դամադյան» ակումբի վարչության ատենապետ, Թեքեյան մշակութային միության խնամակալության գործուն անդամ, լոնդոնահայ համայնքային եւ եկեղեցական խորհրդի խանձայր անդամ, ծագումով եգիպտահայ Անդրանիկ Ծուլիկյանը (ի դեպ, «Ազգի» աշխատակից Հակոբ Ծուլիկյանի եղբայրը) արդեն կենսաթոշակի անցած վիրաբույժ է: Իր վաստակյալ կյանքի 66 տարիների ուղիղ կեսն անց է կացրել Անգլիայի մայրաքաղաքում, տեղի հայ գաղութի հայտնի դեմքերից է: Լինելով Հայոց ցեղասպանությանը զոհ դարձած մեծ գերդաստանի վերապրող շառավիղներից, հերթական անգամ հայրենիք է այցելել Եղեռնի ոգեկոչման 85-րդ տարեդարձին մասնակցելու: Օգտվելով պատեհությունից՝ հարցազրույց ունեցանք:

– Պարոն Ծուլիկյան, «Ազգի» նախապատվությունն է սփյուռքահայ գաղթօջախների մասին իր ընթերցողներին ըստ հնարավորին տեղեկացնելը: Երկու խոսք լոնդոնահայ գաղութի մասին:

– Գաղութը 10-12 հազար հայություն ունի: Բավական բարվոք վիճակի մեջ է, կկառավարվի էջմիածնական թեմական խորհրդով: Կան ոչ քիչ թիվով միություններ, որոնցմե 5-6-ը գործուն մասնակցություն ունին համայնքային կյանքին մեջ: Ամենեն կարեւորը, անշուշտ, ՀԲԸՄ-ն է, իր միութենական եւ խնամակալության մարմիններովը: Առաջինը՝ ազգային-մշակութային, երիտասարդական գործունեություն կծավալե, իսկ երկրորդը՝ ավելի բարեսիրական նպատակներ կհետապնդե եւ պետության կողմե ճանչցված է: Բավական գումար կնորհնե, որուն տոկոսները կգործածվին հասկապես ուսանողական կրթաթոշակներ վճարելու համար: Նաեւ կօգնենք դպրոցներուն, երբեմն՝ գաղութի մեջ անկարող կարգ մը հիվանդներուն, հրատարակչական գործերուն: Հայաստանի մեջ կպահենք 2-3 ուսանողներ: Այս բոլորը՝ եկամուտներու հաշվին. կապիտալը, մայր դրամագլուխը կմնա: Կան նաեւ այլ միություններ, որոնց շարքին «Թեքեյան» մշակութային միությունը եւ խնամակալությունը իր «Անահիտ» տիկնանց միությունով, «Հառաջդիմասերը», «Նոր սերունդը», Հայ մարմնամարզական միությունը եւ Հայ տեղեկատվության գրասենյակը:

– Դուք ՀԲԸՄ-ի վարչության անդա՞մ եք:

– Մինչեւ անցյալ տարի: Այժմ՝ ոչ: Բայց տակավին անդամ եմ խնամակալության խորհուրդին: Ասկե առաջ շրջան մը՝ 6 տարիներ ՀԲԸՄ-ի վարչության ատենապետն էի: Բայց հիմա կամաց-կամաց պետք է քաշվինք, որ նոր սերունդը մեջտեղ գա եւ մեր գործը շարունակե, ստանձնե ազգային պարտականություններն առաջ տանելու պատասխանատվությունը:

– Համայնքում ազգային կուսակցությունները գործո՞ւմ են:

– Այո՛, մեր երեք ազգային-ավանդական կուսակցություններն ալ կան, ունին իրենց մշակութային միությունները: Մեր Ռամկավար ազատական կուսակցությունը ունի իր «Թեքեյան» մշակութային միությունը, Դաշնակցությունն ունի «Նավասարդյան» սրահը, հնչակյաններն ալ՝ իրենց «Նոր սերունդ» եւ «Հոմենետմեն» միությունները: Կուսակցությունները կկազմակերպեն ազգային ձեռնարկներ, մանավանդ Ապրիլ 24-ի առիթով՝ ամեն տարի: Թրքական դեսպանատան առջեւ բողոքի ցույցեր կընենք, երթեր կկազմակերպենք, հուշատոներ կնշենք, ծաղկեպսակ կդնենք Անհայտ զինվորի գերեզմանին, ճառեր կխոսվին՝ նաեւ Անգլիո պետական այրերու կողմե: Խորհրդարանի 2 պալատներու բոլոր անդամներուն անձնապես նամակներ կղրկենք, որ Հայոց ցեղասպանությունը Անգլիո կողմե ճանչցվի եւ դատապարտվի: Արդյունքի չենք հասած տակավին, բայց այդ ամենը իր ազդեցությունը կունենա, անշուշտ: Եվ պիտի այս աշխատանքներն անդադրում շարունակենք:

– Տարեցարի այդ միջոցառումներին մասնակցողների թիվը պակասո՞ւմ, թե՞ ավելանում է:

– Գրեթե կայուն է: Բողոքի ցույցերուն կմասնակցին երկուքեն-երեք հարյուր հոգի: Այլ միջոցառումներու մասնակիցներու թիվն ալ գրեթե նույնն է:

– 12 հազար լոնդոնահայերից որքա՞նն է հայախոս: Կա՞ն, որ հայերեն չգիտեն:

– Գաղութը գրեթե կազմված է Միջին Արեւելքեն եւ Պարսկաստանեն եկողներեն, որոնց մեծ մասը լավ հայերեն կխոսի: Նոր սերունդը, որ Անգլիա ծնած է, դժբախտաբար, լավ հայերեն չի գիտեր: Բայց ունինք հայկական 2 վարժարան: Մեկը ազգային վարժարան է, թեմական խորհուրդի հովանավորությունը կվայելե, ունի 220-230 աշակերտ, հիմնադրված է ասկե 22-23 տարի առաջ եւ շատ հաջող է: 3-4 տարեկանեն կսկսին մանկապարտեզ հաճախել, մեր շրջանավարտները հաջողությամբ կհանձնեն հայոց լեզվի պետական քննությունները: Մյուս վարժարանը շաբաթօրյա է, ավելի փոքր թիվով աշակերտներով:

– Իսկ կա՞ն, որ հայերեն խոսում են, բայց գրել-կարդալ չգիտեն:

– Կան, մանավանդ անոնք, որոնք հայկական վարժարան չեն երթար:

– Հայերեն լրագիր կա՞:

– Եղած է, 1979-են մինչեւ 1994 թվականները «Թեքեյան» մշակութային միությունը իմ խմբագրությամբ կհրատարակեր «Էրեբունի» թերթը: Նյութական պայմաններու բերումով ստիպված էինք դադրեցնել: Պարբերաբար եղած են այլ թերթեր եւս: Ներկայիս հնչակյաններու «Նոր սերունդ» միությունը ամսաթերթ մը կհրատարակե:

– Հայաստանի մասին ամենօրյա տեղեկատվություն ստանո՞ւմ եք:

– Ան, որ կհետաքրքրվի՝ պակաս չի մնար: Ռադիոն լսվում է, «Ազատություն» ռադիոն, թեեւ ալիքը դժվարությամբ կբռնենք, ամեն օր կա: Հայրենիքից թերթեր ալ կուգան, ստացողներ կան: Սփյուռքահայ թերթեր ալ կստանանք, որոնց մեջ Հայաստանի

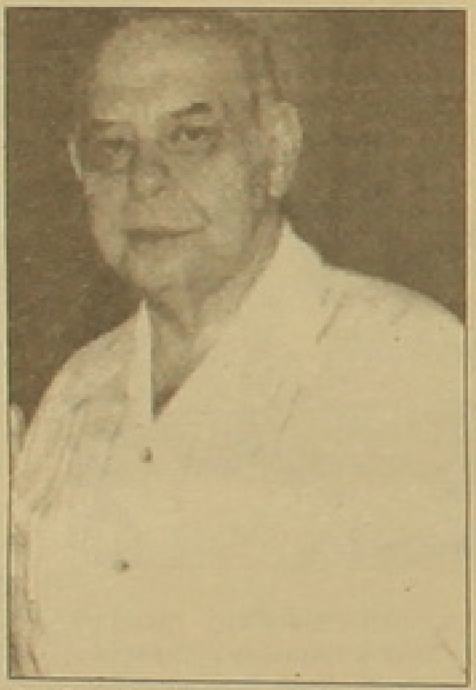

կյանքը լիուլի լուսաբանված է:

– Ինչպիսի՞ն է համայնքի հետ մեր դեսպանատան կապը:

– Լավ է: Դեսպան Արմեն Սարգսյանին հետ (որն հետ կանչվեցավ) շատ լավ հարաբերություններ ունեինք: Չենք գիտեր, թե տեղը ո՞վ պիտի նշանակվի: Ինք մեզի անհրաժեշտ պարագային կհրավիրեր: Օրինակ, երբ որ «Սփյուռք-հայրենիք» համաժողովը տեղի պիտի ունենար, մեզի՝ միութենական նախագահներուն հրավիրեց, ընդհանուր տեղեկություններ տալու, եւ միասնաբար որոշ հարցեր քննարկելու:

– Լոնդոնահայերի սոցիալական վիճակն ինչպե՞ս է:

– Ընդհանրապես ապահով է, բարեկեցիկ է գաղութը: Ունինք մեծահարուստներ ալ, բայց հիմնականը միջին դասակարգի ժողովուրդ է: Մեծ մասամբ պաշտոնյա են պետական կամ մասնավոր հիմնարկներու մեջ: Մանր առեւտրականներու թիվը չնչին է: Գործազուրկ, անապահով խավի թիվը քիչ է, անոնք ալ պետականորեն նպաստ կստանան, օրվա հացի կարոտ չեն:

– Լոնդոնահայ միջին ընտանիքը քանի՞ երեխա է ունենում:

– Երկուքեն երեք: Դուրսեն, Միջին Արեւելքեն եկողներուն ընտանիքները ավելի բազմանդամ են:

– Ավագ եւ կրտսեր սերունդները մի հարկի տա՞կ են ապրում:

– Ոչ, ընդհանրապես զատ կապրին: Նոր սերունդը, որ ավելի անգլիամետ է, անգլիական սովորություններու ավելի կհետեւի, քան թե հայկական:

– Հայ ընտանիքը ամո՞ւր է, թե՞ ամուսնալուծությունները շատ են:

– Նախ ըսեմ, որ ամուսնություններու 100-են 60-ը օտար ամուսնություններ են՝ ըլլա տղամարդ, թե կին: Երկրորդ, ինչպես անգլիական ընտանիքի կապը, այնպես ալ մերոնց կապը թույլ է, ամուսնալուծումներ շատ կան: Երբեմն շատ կարճ ժամանակի մեջ կամուսնանան եւ կամուսնալուծվին: Ճշգրիտ տոկոսը չեմ գիտեր, բայց շատ են:

– Ես ուզում եմ հասկանալ՝ հայ համայնքը ապագա ունի՞, թե՞ պիտի ձուլվի-վերանա:

– Շատ հեռավոր ապագայի մասին չեմ կրնար խոսիլ:

– Առաջիկա 50 տարում:

– Առաջիկա 50 տարին գաղութը կդիմանա: Անշուշտ, երթալեն ավելի փոքր թիվով եւ թերեւս ավելի քիչ հայկականությամբ:

– Անգլիայում ծնված հայը իր հայրենիքը Անգլիա՞ն է համարում, թե՞ Հայաստանը:

– Կախում ունի, թե ի՞նչ տեսակ դաստիարակություն կստանա: Մանավանդ, երբ մայրը կամ հայրը անգլիացի է, հայկականությունը պակաս է, երբ հայ է՝ հայկականությունը կպահե:

– Լոնդոնահայ գործարարն ինչո՞ւ չի գալիս Հայաստան՝ գործ սկսելու:

– Եկած են, սկզբնական շրջանին մանավանդ: Սակայն ինչպե՞ս ըսեմ, քիչ մը հուսախաբված են: Եվ կրկին չեն ուզեր վերսկսիլ փորձը: Ներդրումներ ըրին, գործ բացին, բայց հուսախաբ եղան: Ցավալի է:

– Հայաստանում ի՞նչ պիտի փոխվի, որ սփյուռքահայերի վստահությունը վերականգնվի:

– Ասիկա շատ մեծ հարց է: Հայաստանի մեջ բազմաթիվ խնդիրներ պիտի լուծվին: Օրենքը պիտի հաստատվի, կաշառակերությունը վերանա, մաֆիականությունը վերանա: Ղարաբաղի հիմնահարցը պետք է լուծվի: Եվ դյուրին ալ չէ, բայց պետք է գոնե սկսվի այդ գործընթացը, որ վստահություն ներշնչե սփյուռքահայության: Սփյուռքի դրամատերը նախ եւ առաջ կուզե, որ իր ներդնելիք գումարը ապահով ըլլա եւ քիչ մ'ալ եկամուտ բերե իրեն:

– Դուք բավական հզոր եվրոպական պետության քաղաքացին եք: Կուզենայի՞ք լինել նաեւ Հայաստանի քաղաքացի: Նկատի ունեմ երկքաղաքացիության խնդրի լուծումը:

– Անշուշտ, երկքաղաքացիությունը շատ փափագելի է: Բայց նաեւ իր դժվարություններն ունի, որոնք պետք է շատ լավ մտածվին: Հայաստանի քաղաքացիությունը զգայական գետնին վրա չպիտի լուծվի: Պետք է լավ մտածվի թե՛ իրավանց, թե պարտականությանց մասին: Ես, օրինակ, երկու անձնագիր ունիմ արդեն: Մեկը եգիպտական անձնագիրս է, հոն ծնած եմ, մյուսն անգլիականն է, անգլիահպատակ եմ: Իրավունք ունիմ եգիպտոսի նախագահի, խորհրդարանի ընտրություններուն մասնակցիլ: Նույնը եւ Անգլիո ընտրություններուն:

– Ուրեմն, եթե ցանկություն լինի, երկու պետությունները կարո՞ղ են այդ հարցը լուծել:

– Անշո՛ւշտ: Կարգ մը հարցեր, եթե լուծվին՝ կարելի է:

– Հրաժեշտի մեր խոսքն՝ «Ազգի» ընթերցողներին:

– Շատ տպավորված եմ Ապրիլ 24-ի ոգեկոչման արարողություններով: «Ազգին» կբարեմաղթեմ, որ իր օգտաշատ եւ հայրենանվեր կեցվածքով շարունակե իր երթը, նորանոր հաջողություններ արձանագրե: Կհավատամ, որ տակավին առիթը կունենանք հանդիպիլ՝ ժողովուրդի համար ավելի լավ պայմաններու մեջ:

Հարցազրույցը վարեց
ՍԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

ԼԻԲԱՆԱՆ

Հայերենը՝ կրթության պաշտոնական լեզուների շարքում

Վերջերս Լիբանանի կրթության եւ գեղեցիկ արվեստների նախարար Մուհամեդ Յուսուֆ Բայդունը ստորագրել է մի հրաման, որով հայոց լեզուն Լիբանանում ընդունվում է որպես պետական քննությունների երրորդ պարտադիր լեզուներից մեկը: Հայկական պատգամավորական բլոկի հետեւողական ջանքերի շնորհիվ նախկին վարչապետ Ռաֆիկ Հարիրին բանավոր հավանություն էր տվել հայերենի նման կարգավիճակին, սակայն նրա կառավարության հրաժարականից հետո հարցը միառժամանակ սառեցվել էր:

Քաղաքական դիտորդները կարծիք են հայտնում, որ Բայդունի այս հրամանն ունի քաղաքական-նախընտրական հեռահար նպատակներ: Բանն այն է, որ այս տարվա աշնանը տեղի ունենալիք խորհրդարանական ընտրություններում թեժ մենամարտ է սպասվում միլիարդատեր Ռաֆիկ Հարիրիի եւ ներկայի վարչապետ Սելիմ Հոսի ընտրացուցակների միջեւ՝ մասնավորաբար Բեյրութում, որի ընտրաշրջանում հայկական քվեները զգալի տոկոս են կազմում: Նախարարական հրամանը հստակորեն նպատակ ունի սիրաշահել հայ քվեարկողներին՝ հօգուտ Հոսի ընտրացուցակի:

Ո՞րն է նախարարի հրամանի էությունը:

Լիբանանը փոխառել է Ֆրանսիայի կրթական համակարգը, որը բաղկացած է 12 ուսումնական տարիներից: Աշակերտները 11-րդ եւ 12-րդ ուստարիներից հետո հանձնում են պետական քննություններ՝ այսպես կոչված առաջին եւ երկրորդ բակալավրիատի քննություններ: Հարիրիի վարչապետության օրոք ընդունվել էր կրթական նոր հայեցակարգը, որով առաջին բակալավրիատի պետական քննություններում պարտադիր պետք է հանձնվեն քննություններ երեք լեզուներից՝ արաբերենը (պարտադիր, քանի որ պետական լեզուն է), ուժեղացված կուրսով դասավանդված երկրորդ լեզուն (անգլերենը կամ ֆրանսերենը՝ ըստ դպրոցի կամ աշակերտի ցանկության) եւ ոչ ուժեղացված, շաբաթական նվազագույնը 2 ժամ դասավանդմամբ երրորդ լեզուն՝ անգլերենը կամ ֆրանսերենը: Ու ահա, Բայդունի հրամանով, հայոց լեզուն ընդգրկվել է այս երրորդ կարգի՝ ոչ ուժեղացված դասավանդմամբ լեզուների շարքում: Դասավանդվելու է միայն հայոց լեզու. հայոց պատմությունն ու գրականությունը չեն մտնում դասացուցակի մեջ:

Մինչ քաղաքական դիտորդներն այս հրամանը զանգվածային լրատվամիջոցներով վերլուծում են, իսկ ուրիշները (ինչպես հայոց մեծ բարեկամ, պատմական Սալեհ Զահր էդ Դինը) նրան մոտենում են հայ-արաբական բարեկամության, Մեծ եղեռնի 85-ամյակի նախօրյակին հայոց մատուցված յուրօրինակ նվերի եւ այլ դիտանկյուններից, Լիբանանում հայոց լեզվի այս նոր կարգավիճակը համայնքում միանշանակ չի ընկալվում: Հայկական դպրոցների տնօրեններն ու ազգային պատասխանատուները մտավախություն են հայտնում, որ աշակերտների զգալի արտահոսք կլինի հայկական դպրոցներից պետական եւ սեփական օտար վարժարաններ: Գաղթօջախի հարուստ եւ քաղքենիացած խավը հավելյալ փաստարկ կունենա իր զավակներին օտար (մասնավորաբար ամերիկյան եւ ֆրանսիական միսիոներական «պրեստիժային» դպրոցներ), իսկ կենսապայմանների ծանրության տակ տնքացող համեստ խավը՝ համարյա ձրի պետական (արաբական) վարժարաններ ուղարկելու համար: Մյուս կողմից, սակայն, հնարավոր է, որ ստեղծվի հայոց լեզվի ուսուցիչների պահանջարկ, որն էլ կխթանի այս բնագավառում մասնագիտացումը եւ հասարակական գիտակցության մեջ կբարեփոխի հայերենի ուսուցչի նկատմամբ ներկայումս արհամարհական վերաբերմունքը:

Այս օրերին աշխատանքներ են տարվում ստեղծելու հայոց լեզվի ուսուցիչներից բաղկացած մի հանձնախումբ, որն էլ կմշակի ոչ հայկական դպրոցներում հայերենի դասավանդման հայեցակարգը: Նախատեսվում է նախարարական հրամանը կենսագործել երկու տարվա ընթացքում:

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱՂՃՅԱՆ

Փաստաբանը խնդրում է ազատել Բարսումյանին

Բեյրութի «Դեյլի սթարից» քաղելով «Արմինյն միռոր սփեքթեյթր» շաբաթաթերթը հաղորդում է, որ Լիբանանի նավթարդյունաբերության նախկին նախարար Շահե Բարսումյանի փաստաբաններից մեկը՝ Բադաուի Աբու Դիբը խնդրագիր է ներկայացրել՝ պահանջելով ազատ արձակել իր պաշտպանյալին եւ վերանայել այն փաստարկները, որոնցով նրան ամբաստանում էին իշխանությունը չարաշահելու եւ փաստաթղթերը կեղծելու մեջ:

Հիշեցնենք, որ ՌԱԿ անդամ Բարսումյանը զբաղեցրել է նավթարդյունաբերության նախարարի պաշտոնը Բեյրութում 1995-98 թվերին: Տասը ամսվա ազատազրկումից հետո 2 միլիոն դոլարի երաշխավորությամբ նրան բաց էին թողել փետրվարի 12-ին: Նրա վերջնական ազատ արձակման համար փաստաբանները 26 անգամ դիմել են դատարան: Աբու Դիբը հատկապես նշել է իր խնդրագրում, որ պաշտոնավարության ընթացքում նա պետական գանձարանին 72.7 միլիոն դոլարի եկամուտ է բերել: Նա ավելացրել է նաեւ, որ 1997-ի հոկտեմբերի ստուգումը ոչ մի անօրինական բան չի ամրագրել:

ԱԶԳ

Էկոլոգիա

Սեւանը հեռանում է ափերից

Հայ ժողովուրդը հանգստանալու կարիք ունի. Կանարյան կղզիներ չենք խոսանում, ոչ էլ Կիպրոս կամ Միջերկրական: Սեւան ունենք, որ ըստ մեր լեհ բարեկամների, որոնք «հին, բարի» ժամանակներում հանգստանում էին «Ծիծեռնակ» հանգստյան տանը, հրաշալի էր, եւ մեր բարեկամները հեռանում էին ֆանտաստիկ տպավորություններով: Խոսքն, անշուշտ, լեհուհիների մասին չէ, որոնց տպավորությունները կարող էին եւ սուբյեկտիվ լինել:

Ինչո՞ւ միայն լեհերն ու լեհուհիները. Սեւանում կարող են հանգստանալ ֆրանսիացիներ ու չեխեր, շվեյցարացիներ ու շոտլանդացիներ, ավստրալիացիներ ու ամերիկացիներ: Եթե ինչ-որ մեկը կարծում է, որ Սեւանը բավականաչափ հրաշք չէ, իսկ ֆանտաստիկ տպավորությունների փոխարեն կարող ենք հեռանալ անգամ գլխապտույտով, ապա մեղքը Սեւանինը չէ:

Երկնագույն ջրերի, երկնագույն երկնքի, արեւագույն արտերի, սակավ անտառների հարեւանությամբ մեր խեղճուկրակ կենցաղն է՝ արտահայտված լճի ափին գտնվող հինգաստղանի «հոթելի», բեռնատար մեքենաների ավտոբազաների, կիսավեր պանսիոնատի, հեռվից շքեղ երեւացող, իրականում՝ տխուր ու վանող հանգստյան տների հաջորդականություններով: «Քանդեցին, ավերեցին, ամեն ինչ տարան: Միլիցեքը, մինիստրները գալիս էին, բեռնատարները կանգնեցնում, բարձում, տանում: Էստեղ, որ կովերն են արածում, պիտի ստադիոն, թենիսի հրապարակ լիներ: Բեռնատար մեքենաներով տեղափոխում էին Երեւան, այնտեղից՝ Պարսկաստան տանում: Քսան տարի աշխատել եմ էս պանսիոնատի շինարարության վրա, 91-ին դադարեց շինարարությունը: Դուռ ու լուսամուտները տեղադրված էին, աշխատանքների 80 տոկոսը կատարված էր, մնում էր շենքի ներսը վերանորոգել, գույքը տեղավորել: Արդեն էլեկտրականություն կար, տրանսֆորմատոր կար, էդ էլ տարան: Պանելը տարել են, դուռ-լուսամուտ տարել են, ալյումինը տարել են: Տանելու էլ բան չկա, մնացել է բետոնը», ասում է նախկինում շինարարության վրա աշխատող, հիմա՝ նախրապան Սերոժը:

Խոսքը ճամբարակ տանող ճանապարհին, Ծովագյուղից ոչ հեռու գտնվող մի շինության մասին է, որը պիտի է դառնար պանսիոնատ, ուր տիտի հանգստանային հայոց այրերը: Պանսիոնատը թալանվեց կիսավարտ, իսկ նախատեսված թենիսի կորտերում հիմա արածում են հայոց կովերը: «Չալո՛, Չալո՛, հո՛, հո՛, հո՛, հո՛...», կանչում է նախկինում շինարար, այժմ՝ նախրապան Սերոժը:

Չալո կովը հերթական անգամ խախտել է սահմանն ու անցել թենիսի համար նախատեսված տարածքից: Զայրացած նախրապանը հայհոյում է, իսկ Չալոն մեզ է նայում՝ հավանաբար իմ այցից զարմացած:

Երկու գյուղացի նախրապաններ միմյանց խոսելու հերթ չեն տալիս՝ հայացքներն անասուններին: Գարնանային սառն անձրեւը դուր է գալիս կովերին. նստել են անձրեւի տակ ու որոճում, իսկ հորթերը, երինջները եւ Չալո կովն ախորժակով ծամում են նոր բուսած կանաչը: Ո՞վ է այս թալանված «պանսիոնատի» տնօրենը: Գյուղացիները չգիտեն: Չգիտեն՝ սակայն դժգոհում են: Չգիտեն նաեւ արածող կովերը, իսկ նրանց տերերը հուշում են, որ դժգոհ չեն կարող լինել:

«Լավն է կանաչը, չէ՞: Մարդ կա փափագում է ծովը տեսնել, իսկ մեր կովերը ամեն օր ծովից ջուր են խմում», ասում է նախրապան Սերոժը:

Ճարտարապետի անունը, ազգանունը Սերոժը չի հիշում: Ենթադրենք՝ Չալոյան: Լավ իմաստով: Պարզապես ճարտարապետ Չալոյանի նախագիծն ուրիշ էր: Այստեղ պիտի է լիներ երեք բարձրահարկ մասնաշենք՝ տասնմեկ, տասներկու եւ տասնվեց հարկանի: Այստեղ պիտի է լիներ թենիսի հրապարակ, որտեղ կարող էին մրցել լեհերն ու ամերիկացիները, չեխերն ու շոտլանդացիները, շվեյցարացիներն ու ավստրալիացիները...

Սեւանը բուժման կարիք ունի

«Ինտերնյուզ» կազմակերպության լրագրողական խմբի հետ Սեւանի ավազանում մեր շրջայցի ընթացքում առաջինը հանդիպեցինք Ռուբեն Ղուկասյանին, որը տասնհինգ տարի՝ խորհրդային տարիներին, եղել է Սեւանի փակխորհրդի նախագահը: Մեզ հետաքրքրում էր, թե կոմունիստների ժամանակներում ո՞վ էր վերահսկում լճի բնապահպանությունը, ովքեր են այսօր այդ խնդիրներով զբաղվում: Պարզվեց, որ պրն Ղուկասյանը ոչ միայն քաջատեղյակ է շրջանի պրոբլեմներին, այլեւ «Սեւան» հայրենակցական միության նախագահն է, առավելապես զբաղվում է հենց Սեւանա լճի բնապահպանական խնդիրներով:

Պրն Ղուկասյանի պատմելով՝ դեռ 1930-ական թթ. Հայաստանի տնտեսության զարգացման նպատակով լճից բաց էր թողնվում 50-100 մլն խմ ջուր, որը եւ նպաստեց ջրարբիացնելու Արարատյան դաշտի շուրջ 130 հազար հեկտար անջրդի հողերը: 1950-ական թթ. Հրազդանի ՀԷԿ-ի եւ Սեւան-Հրազդան կասկադի վեց էլեկտրակայանների շահագործման համար ավելացվեց լճից բաց թողնվող ջրի քանակը: Այսպես, Սեւանը սկսեց կամաց-կամաց հեռանալ հին ափերից, լճի կենդանական աշխարհն աստիճանաբար ոչնչացավ: Վերջին 60 տարիներին լճի մակարդակն իջավ 20 մետրով:

Սեւանը փրկելու նպատակով կառուցվեց 48 կմ երկարությամբ Արփա-Սեւան թունելը: Արփա գետի ջրերի մուտքը Սեւան անմիջապես զգացվեց. լճի մակարդակը բարձրացավ մեկ մետրով: Հսկայական ներդրումների ու քրտնաջան աշխատանքի շնորհիվ Սեւանի հանգստյան գոտում կառուցվեց օղակաձեւ կոյուղի, կանխվեց ջրի հետագա աղտոտումը: Մի քանի տարիների ընթացքում կառուցվեցին հանգստյան տներ, պանսիոնատներ, առողջարաններ: Վերջին պանսիոնատը, որը պիտի ամենամեծն ու ամենաշքեղը լիներ, մնաց անավարտ եւ անանուն, որի շրջակայքում հիմա նախրապան Սերոժն ու բոլոր ծովագյուղցիները կովեր են արածեցնում:

Կոմունիստները նպատակ ունեին մի քանի տարվա ընթացքում լճահայաց լեռների ստորոտներում եւ ջրերից ազատված տարածքներում ծառեր տնկել, անտառային գոտիներ դարձնել: Լճի կենդանական ու բուսական աշխարհի պահպանության նպատակով կառուցվեցին ձկնաբուծարաններ, բնապահպանական ու ձկնապատման տասնյակ օբյեկտներ: Կոմունիստների գնալուց հետո Հայաստանում իշխանության եկավ «Սեփականաշնորհման» կուսակցությունը. սրանք այնքան էին զզվում կոմունիստներից, որ որոշեցին եւ մի քանի տարում ավերեցին ստեղծվածը, անխնա կտրեցին լճի շրջակայքի անտառները, սեփականաշնորհեցին ձկնաբուծարանները, միմյանց միջեւ բաժանեցին լողափը... Նման պայմաններում, բնականաբար, անավարտ մնաց Որոտան-Սեւան ջրանցքի կառուցումը:

«Սեւան» հայրենակցական միությունը առաջարկում է լճից բաց թողնվող ջուրը գնահատել, ստացված եկամուտներով ավարտել Որոտան-Սեւան ջրանցքի կառուցումը, որը լճին կտա 150 մլն խմ ջուր, մի քանի տարում կիհագեցնի Սեւանա լճի ծարավը: Մի համեստ առաջարկություն էլ ես ունեմ. Որոտան-Սեւան ջրանցքի կառուցումը ավարտելու համար Սեւան-Երեւան ավտոմայրուղու ճանապարհային ոստիկանների հալալ աշխատանքի մի մասը (նկատի ունեմ ձուկ վաճառողներից շորթվող գումարները) ուղղել ջրանցքի շինարարությանը: Այնուամենայնիվ, աշխատանքները տեղից շարժելու համար անհրաժեշտ է պետական միջամտություն: Օրինակ, եթե Աժ խոսնակ Արմեն Խաչատրյանը հայրենասիրությունից դրդված հրաժարվի ծառայողական՝ 280 հազար դոլար արժողությամբ մեքենայից, հնարավոր կլինի մի քանի մետր եւս փորել: Բայց քանի որ առանց շքեղ ավտոմեքենայի պրն Խաչատրյանը պրն Խաչատրյան չի լինի, ջրանցքի շինարարությունը ժամանակավորապես պիտի է կանգ առնի:

Եթե արդարացի լինենք, պիտի նշենք, որ պետական եւ միջազգային որոշ կազմակերպություններ երբեմն զբաղվում են Սեւանի հիմնախնդրով. կազմակերպում են գիտաժողովներ, սեմինարներ, հանգստանում լճի ափերին, հեռանում՝ պատրաստվելու հերթական գիտաժողովներին, սեմինարներին:

Ո՞վ է վերահսկում Սեւանը: Տեղացիների ասելով՝ «Սեւան» ազգային պարկի ղեկավարությունը. լիճը եւ լողափերը բաժանվել են առանձին անհատների միջեւ, որոնք սովորական մարդիկ չեն: Այս ոչ սովորական մարդիկ փայտե կամ երկաթյա ցանկապատով առանձնացրել են իրենց տիրույթները, յուրաքանչյուրը սահմանել է իր գինը:

Ո՞նց եք, լճափի բնակիչներ

Սեւանը պիտի դառնար աշխարհի դրախտային անկյուններից մեկը:

Քաղաքի բնակչությունը այս տարի պիտի անցներ 50 հազարից: Այդպես չեղավ, եւ կրկին մեղքը Սեւանինը չէ: Երկնագույն ջրերի, երկնագույն երկնքի, արեւագույն արտերի, սակավ անտառների հարեւանությամբ խեղճուկրակ քաղաքն է ու չքավոր գյուղերը:

Քաղաքի բնակիչներն ասում են, թե ամեն շաբաթ Սեւանից 3-4 լիքը ավտոբուս ուղեւորվում է Ռուսաստան: Գնացողներն այլեւս չեն վերադառնում, իսկ ավտոբուսները շտապում են վերադառնալ՝ փոխադրելու պանդխտության ճամփան բռնած սեւանցիներին:

Կարծիք կա, թե լճի ավազանի բնակիչները ապրում են Սեւանով՝ ձուկ են որսում, ձուկ են վաճառում, ձուկ են ուտում: Սեւանցիները, սակայն, համաձայն չեն: «Մեկ-երկու գյուղ է օգտվում լճի բարիքներից, զբաղվում որսորդությամբ՝ օրինական կամ անօրինական», ասում են եւ հարցականով շարունակում. «Հիմա ի՞նչ անենք՝ Սեւանը վերացնե՞նք, թե՞ մի երկու գյուղ փրկենք: Ո՞րն է ծեռնտու: Յուրաքանչյուր սեւանցու հարցրեք, ցավ է զգում տեսնելով լճի դանդաղ մահը»:

... Երեւան եկեղարծի ճանապարհին մենք մեկնեցինք Գեղարքունիքի մարզի Լճաշեն գյուղ, որը տասնյակ տարիներ առաջ հենց լճի ափին է եղել: Լճաշենը նախկինում Սեւանի մարզի ամենամեծ գյուղն էր. ունի 1050 ծուխ, 4700 բնակիչ, միջնակարգ դպրոց, հիվանդանոց, մանկապարտեզ... Արտագաղթ գրեթե չկա, բայց դա պայմանավորված է բնակիչների չքավորությամբ: Գյուղացիները զբաղվում են գյուղատնտեսությամբ եւ անասնապահությամբ: Լճում՝ գյուղին մոտակա այս հատվածում ձուկ չի աճում, ջուրը ծանծաղել է, ճահճացել:

Անցյալ տարի գյուղի հողատարածքների 70 տոկոսը մնացել է անմշակ: Գյուղապետ Կորյուն Մարգարյանն ասում է, որ այս տարի խնդիր է դրվել վարել, ցանել հողատարածքների 70 տոկոսը. «Հողերը բաժանվել են, բայց մենք չենք թողնում, որ գյուղացին «կանիստրը» վերցնի, գնա դաշտ: Տրակտորները գիշերը մնում են դաշտում, որպեսզի «պերեգոնների» համար ավելորդ վառելանյութ չծախսվի»: Գյուղացիների պատմելով, այս տարի գարու սերմը ծեռք են բերել 85 դրամով (անցյալ տարի՝ 120), դիզելային վառելիքը՝ 2800 (շուկայում 3200 է), պարարտանյութը՝ 1800-ով (անցյալ տարի՝ 3500): Գյուղացիներն այս ամենի համար պարտական են գյուղապետին: «Եթե գյուղապետի մտքում տեղ լինի, հնարավոր է աշխատանքները լավ կազմակերպել, բերք ստանալ, առաջ գնալ: Պետությունից հույս չունենք, բայց կարող ենք, չէ՞, ամեն բան տեղում կազմակերպել: Ժողովուրդը դեռ հույսը չի կորցրել», ասում է պրն Մարգարյանը:

Մենք չէ, որ Սեւանից պիտի է հեռանանք ֆանտաստիկ տպավորություններով: Սեւանից պիտի է հեռանալ արբած՝ արբած Սեւանով, տպավորություններով, արբած երկնագույն ջրերով, երկնագույն երկնքով, արեւագույն արտերով: Իսկ այնտեղ, ուր ճանապարհային ոստիկանները փող են շորթում ձուկ տեղափոխող ավտոմեքենաներից եւ մյուս վարորդներից, մեր մեքենան էլ կանգնեցրին: Փող չպահանջեցին, որովհետեւ մեր մեքենայի վրա գրված էր՝ Press: Օտարալեզու այս բառից մեր ոստիկանները զգվում են:

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Սեւան-Երեւան

Ուղեւորությունը պատրաստելուն աջակցելու համար շնորհակալություն ենք հայտնում «Ինտերնյուզ» կազմակերպությանը:

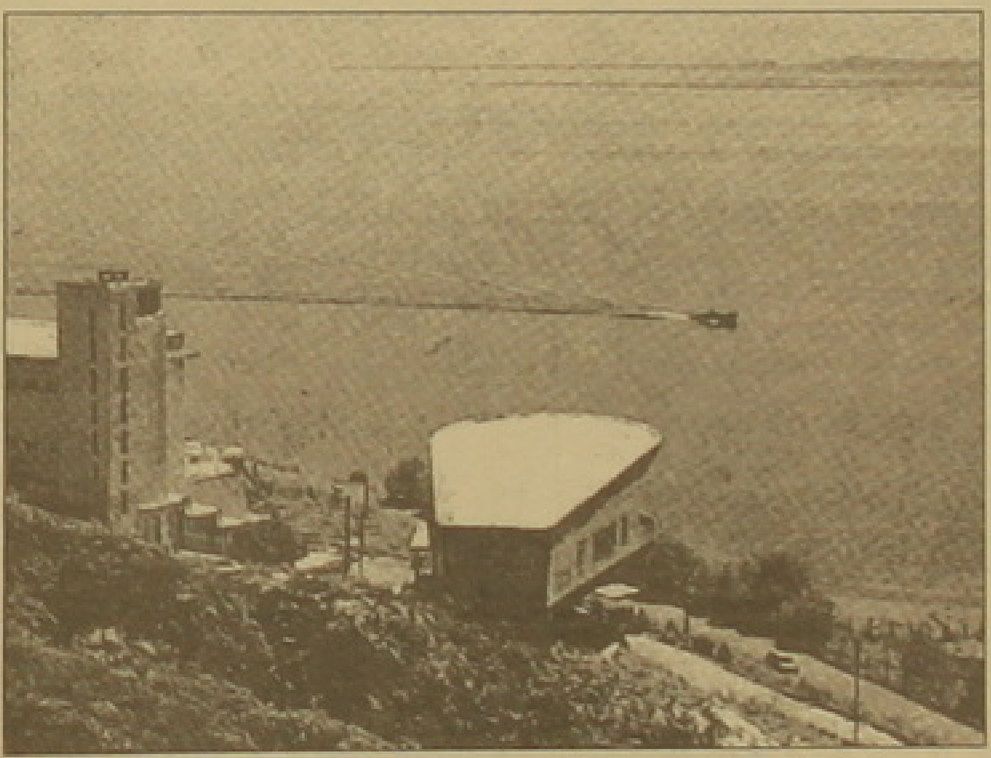

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

«Armen-Invest»-ը նախընտրում է գյուղատնտեսությունը

Գերմանահայերը մտահոգ են Հայաստանի ճակատագրով եւ ներդրումներով բուժում են առաջարկում

Գերմանահայերի վերջերս ստեղծած «Armen-Invest» բաժնետիրական ընկերությունը մտադիր է Հայաստանում ներդրումներ անել գյուղատնտեսության (անասնաբուծության) մեջ: Աշխատանքային խումբը ղեկավարում է բեռլինահայ Շահեն Չեյթունցյանը, որը Հայաստանում արդեն հիմնել է «Փրինթինֆո» գեղանկարչական-տպագրական մի ընկերություն: Փաստաբաններ Վերա Մովսիսյանի եւ Ստեփան Թաշչյանի միջոցով արդեն պատրաստ է կանոնադրության նախագիծը: Նկատի ունենալով, որ գերմանահայությունը չունի Գրիգորյաններ, Հովնանյաններ, Մանուկյաններ, ստեղծեցինք բաժնետիրական ընկերություն, որին կարող է մասնակցել յուրաքանչյուր գերմանահայ, ասված է Գերմանահայոց կենտրոնական խորհրդի մամլո տեղեկատվության մեջ՝ նախապես մտահոգություն հայտնելով Հայաստանում առկա տնտեսական դժվար կացության եւ հասկապես ի հետեւանք դրա օրեցօր պահգնացող արտագաղթի: Մեզ համար հայտնի են բոլոր դժվարությունները, ասված է տեղեկատվության մեջ, բայց ընկերության մասնակիցները Հայաստանում ներդրման փորձառություն արդեն ունեն: Հաջողության դեպքում ծամփա կբացվի նոր ներդրումների, հայկական նոր գաղութների համար: Մարտի 25-ին Բեռլինում գումարված առաջին պաշտոնական ժողովին որոշվել է մասնակցության մեկ բաժինը սահմանել 500 ԳՄ (գերմ. մարկ), ընդհանուր դրամագլուխը 50 հազար ԳՄ է: Ընկերությունն արձանագրված է Քյոլնում:

ԱՆԱՀԻՏ ՀՈՎՍԵՓՅԱՆ,
Գերմանիա

Ինքնահոս ջրագիծ Լոռու Մաղարթ գյուղում

Լոռու մարզի Մաղարթ գյուղում «Փրկեցեք երեխաներին» ամերիկյան կազմակերպության ֆինանսավորմամբ սկսվել է ինքնահոս ջրագծի շինարարությունը: Ջրագծի ընդհանուր երկարությունը 1,7 կմ է, որից 800 մետրն արդեն շահագործման է հանձնվել: Նույն կազմակերպության հովանավորմամբ վերանորոգվում է նաեւ գյուղի ջրհան կայանը: Գյուղապետ Վայազգան Նավասարդյանը տեղեկացրեց, որ կայանի կիսաքանդ շենքը վերակառուցվել է, անցկացվել է 1,8 կմ երկարության հաղորդալար, տեղադրվել է տրանսֆորմատոր: Շուտով կավարտվի նաեւ պոմպերի տեղադրումը: Համայնքն այս աշխատանքներին մասնակցում է՝ օգնելով աշխատուժով եւ շինարարական նյութերով:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

Սերմվարկի հասկացումը՝ հեռանկարային

Կոտայքի մարզի Բջնի գյուղի գյուղատնտեսության համար պիտանի 1100 հա հողատարածքները ցածր բերքատվություն են ապահովում (դրանք հիմնականում քարքարոտ կավահողեր են): Այդ իսկ պատճառով մշակվում են հիմնականում ջրովի տարածքները (մեկ հողաբաժինը կազմում է 1,05 հա): Հողատարածքները հիմնականում դրվում են բանջարաբոստանային եւ հացահատիկային մշակաբույսերի ցանքի տակ: Անհամեմատ բարձր բերք է ապահովվում աշնանացանը: Մաշված գյուղտեխնիկան նորոգվում է գարնանացանի ողջ ընթացքում, որն առանձնակի դժվարացնում է աշխատանքները: Զգալի է պահեստամասերի պակասը: Գյուղացիները կողմնակից են սերմվարկի հասկացմանը, սակայն տնտեսական ճգնաժամի մեջ հայտնված հանրապետության համար այն նույնպես դարձել է հեռանկարային:

ՆԵԼԼԻ ՄԱՆԱՍՅԱՆ

Մշակոյթ

Սփիւռքահայ ականաւոր վիպագիր եւ հայ երգի նուիրեալ Յակոբ Ասատուրեանը վիթխարի յետագիծ ունի անցնող դարի մեր գրականութեան եւ երաժշտութեան մէջ։ Նրա բանաստեղծութիւնները, պատմուածքները, «Յովակիմեան» վէպերի շարքը, երաժշտական խոր գիտելիքներն ու կոմիտասագիտութիւնը, ինչպէս նաեւ կատարողական բարձր կարողութիւնը կրթել են ոչ մէկ սերնդի։ Նրան սիրով կարդում են հայութեան երկու հատուածներում։

Վաղուց դասական ասոյթների քեան դարձդարձումները, պատմական Գամիրի Չոմախլու գիւղից մինչեւ ամերիկեան քաղաքակրթութեան «սանձումը» Նիւ Ջերսիի Թենըֆլայ փոքրիկ քաղաքում։

Աշխարհագրական այդ երկու կէտերի միջեւ մարդկային անհաշի կենցաղային բացառիկ գոյի տակ մենք կազմում ենք առաջին հերթին մեր ժողովրդի հաւաքական, սերնդակազմ կենսագրութիւնը։ Արտառոց է Յակոբ Ասատուրեանի անցած ուղին։ Գրեթէ անհաւատալի։

Նրա՛ն էր պարտադրուած ապրելու սաբաց վարագոյրի ընդմէջէն զրուցողի դերը, որը չի միջամտում, այլ միայն ուղղութիւն է տալիս, կարծես անտես կողմնորոշում։ Այս հանգամանքն էլ մեծապէս նպաստել է կառոյցին։

Գրողի անցած ուղին սեղմ ներկայացնելուց յետոյ Մ. Բրուտեանը երբեմն գլուխներում ծաւալում է Յ. Ասատուրեանի երաժշտական գործունէութեան ծալքերում՝ առանձին-առանձին վերհանելով երգչին, նրա երաժշտական յօդուածները եւ Կոմիտասի մասին նրա ծրագրային խորհրդածութիւնները, որոնցով ի յայտ է գիտնական-մտաշարքն է անցել Յ. Ասատուրեանի բեւեռ մէկ արտայայտութիւնը՝ ազգային գրականութեան աւանդների պաշտպանութեանն ուղղուած։ Նա ընդվզումով էր ընդունում օտարացութեան արդարացման շարունակական մղումները՝ այն իրաւամբ դիտելով իբրեւ «Մասիսի դաշտին վրայ սուրը վար նետել յանձնուելու հրաւէր»։ Իսկ այն ազդարարութիւնը, թէ «...եթէ իսկ Սփիւռքի 99 տոկոսը դադրի հայերէն գիրք կարդալէ», ինքը միւս յամառի գրել մնացած մէկ տոկոսի համար, դարձել է ծրագրային կողմնորոշման ելակէտ բոլոր գրչօջախներում։ Ընդ որում անհրաժեշտ է ընդգծել, որ նա որոշ իմաստով շահած արուեստագէտներից է, քանի որ չմնաց մէկ տոկոսի գթասրտութեան վերաբերմունքին, այլ ազգային գրական անդաստանում նուաճեց առաջաւոր դիրքեր՝ բերելով Կարօտի եւ լաւատեսական իրատեսութեան դաշինքի շաղախը։

Գիրք Յակոբ Ասատուրեանի դարակազմիկ ճանապարհի մասին

Նա Սփիւռքի այն սակաւ արուեստագէտներից է, որոնք անխառն սիրոյ, հոգածու ուշադրութեան արժանացել են նաեւ մեզանում դեռ 60-ական թուականներից։ Նրա մասին սիրով, իմացութեամբ եւ խորքով գրել են, գնահատութեան խօսք ասել՝ Վազգէն Ա. Երջանկայիշատակ Կաթողիկոսը, Պարոյր Սեւակը, Հրանդ Թամրազեանը, Գեղամ Սեւանը, Ցիցիլիա Բրուտեանը, Վազգէն Գաբրիէլեանը, տողերիս հեղինակը եւ շատ ուրիշներ։

Ուրախալի է, որ գիտական հետաքրքրութիւնը Յ. Ասատուրեանի կեանքի, գործի նկատմամբ այսօր էլ շարունակւում է։ Անցեալ տարի Երեւանում լոյս տեսաւ հայրենի խորիմաց երաժշտագէտ Մարգարիտ Բրուտեանի աշխատութիւնը, որն իր քննութեան կիզակէտում պահում է արուեստագէտի երկու նուիրական աշխարհները՝ երաժշտութիւնն ու գրականութիւնը։

Երաժշտագէտ Ասատուրեանը, ինչպէս երեւում է Մ. Բրուտեանի գիտական մեկնութիւնից, բոլորովին էլ արձակագիր Ասատուրեանի ստուերի տակ չէ։ Աւելի՛ն՝ արժանի մրցակիցն է։ Դա նկատում ենք, երբ ծանօթանում ենք աշխատանքի գլուխների գիտական բաժանման հետ։ Փոքրիկ մուտքին յաջորդում է «Արուեստագէտի կեանքը» ենթաբաժինը, որ տրւում է փաստալից, առանց երկարաբանութեան, եւ, որ գլխաւորն է, ապրուած լիարժէք կեանքի իմաստաւորումով։ Մի կողմից՝ գրական-ընկերային իր հոգերը, գրական նատուրալ-իրապաշտական հայեացքի փոքր-ինչ դանդաղ, բայց հիմնաւոր ձեւաւորումը, միւս կողմից՝ առայսօր չդադարող մեր անխառն զարմանքը՝ արկածային թուացող կենսագրու-

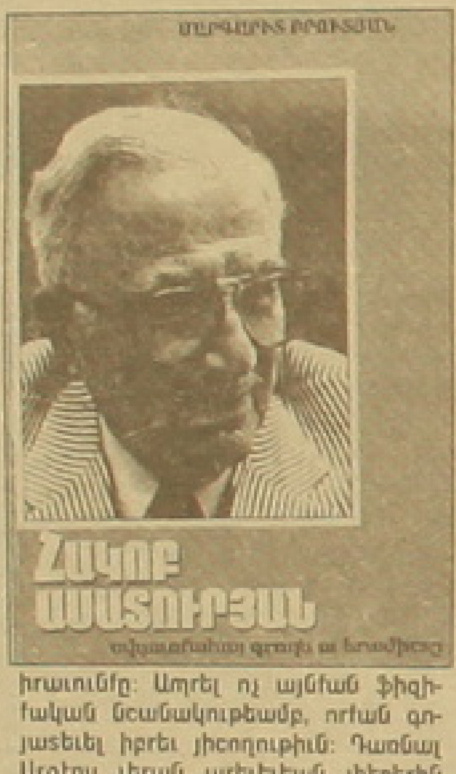

իրաւունքը։ Ապրել ոչ այնքան ֆիզիքական նշանակութեամբ, որքան գոյատեւել իբրեւ յիշողութիւն։ Դառնալ Արգէոս լերան արեւելեան փէշերին ծուարած Չմշկածագի գեղարուեստական տարեգիր։ Չկան այլեւս հայ արձեւորումով Կապադովկիան, Մաժալ գաւառը, բայց մաժալցին շարունակում է ապրել հե՛նց Յ. Ասատուրեանի շնորհիւ, ապրում է իբրեւ վարքագիծ, իբրեւ հոգեբանութիւն՝ գաւառական իր նիստուկացով, ազգագրական մասնայատկութիւններով, ապրում է իբրեւ լիարիւն հայ։ Յ. Ասատուրեանի գրչարուեստի բարձր շնորհն է արդէն այստեղ, քանի որ նրա հերոսները միասնաբար կազմում են «հինը ծուոդրուած գիւղի» գունային ճշգրիտ համայնապատկերը, բարքն ու կենցաղը։

Նոյնը չէ՞ր անում Համաստեղը՝ ոգեկոչելով Փերչենճը, Արամ Հայկազը՝ Շապին Գարահիսարը, Վ. Շուշանեանը՝ Ռոդոսթօն, Ասատուրեանի մտերիմներից Բ. Նուրիկեանը՝ Հիւսէնիկը։ Դա գրական յանձնառութիւն էր. յաւէտ կորուսած գաւառացու գեղարուեստական նկարագիրը «ներսից» վերակազմելը դարձել էր ամենատես ու ամենազգաց գրողի ներքին, պատասխանատուութիւնը հայրենի եզերքի ու նրա նահատակների առջեւ։

Երաժշտագէտ Մարգարիտ Բրուտեանը աւելին անելու յաւակնութիւններ չի դրել իր առջեւ։ Եւ դրանից շահել է։ Նախ, նա կազմել է կենսագրական հարուստ տեղեկագիրը, հարստացրել այն՝ համադրելով տարբեր աղբիւրներ, օգտուելով տարբեր գրքերից, հանդէսներից, զրոյցներից, ինչպէս նաեւ հմտօրէն, տեղին ներհիւսելով գրողի հարուստ նամականին։ Սա իւրատեսակ մօտեցում է, կենսագիրն իրեն յատկացնում է պատմողի համեստ, կիտուականը, ազգային երաժշտութեան «աւանդական» ուղղութեան ջատագովը, ինչն արժանացել է ջերմ պաշտպանութեան կոմիտասագէտներ Միհրան Թումաճանի, Պարոյր Սեւակի կողմից։ Մ. Բրուտեանն ընտրում է Յ. Ասատուրեանի՝ Կոմիտասի մասին գրած ուսումնասիրութիւնների քննութեան յարաբերականօրէն «չոր» եղանակը. ժողովածուից ժողովածու, յօդուածից յօդուած նա վեր է հանում հեղինակի երաժշտական համակցուած ըմբռնումները, միասնական հայեցակէտը ազգային երաժշտական ակունքների վերաբերեալ։ Այսպէս, արդէն հեռաւոր 1962-ին Նիւ Եորքում տպագրւում է ամերիկահայ արուեստագէտի «Կոմիտաս Վարդապետ եւ հայ երգը» գիրքը, որի մանրակրկիտ վերլուծութեամբ Մ. Բրուտեանը եզրակացնում է, որ Յ. Ասատուրեանի՝ առերեւոյթ առանձին յօդուածների շաղկապման մէջ պէտք է տեսնել նպատակային ամբողջական ծիգը՝ իւրօրինակ ճամբորդութիւն դէպի Վարդապետի ներքին աշխարհը, այնուհետեւ երկրորդ մասում («Կիսատուած կեանք... անաւարտ կենսագրութիւն») բացայայտել է կոմիտասեան երգի կազմութիւնը՝ հորովելները, բանահիւսական տարրերը, ինչպէս նաեւ Վարդապետի քերթողական արուեստը։ Այս առումով նշենք, որ մենք եւս ժամանակին հիացել ենք «Գարուն ա, ձուն ա արել» երգի բառաեղանակային համալիր քննութեամբ, որ կատարել էր Յ. Ասատուրեանը՝ տարանջատելով, իսկ անհրաժեշտութեան դէպքում միաւորելով Կոմիտասի ու Մ. Աբեղեանի ջանքերն այս ուղղութեամբ։ Վերջում յիշատակենք, որ գրքում Մ. Բրուտեանը աշխատել է վերբերել Յ. Ասատուրեանի մասին ամենատարբեր գնահատութիւնները խօսքին համապատասխանող հատուածներում, ինչից ընթերցողը անմիջապէս հասու է դառնում երեւոյթների շուրջ ծաւալուած աշխոյժ մեկնութիւններին։ Չպէտք է անտեսել, որ Մ. Բրուտեանը պատեհ առիթն օգտագործում է նաեւ մանրամասնօրէն շարադրելու Կոմիտասի երաժշտագիտական միտքը, որը այնքան այսօր կենսական է ուսանողութեան, երաժշտական լայն հասարակութեան համար։

Մարգարիտ Բրուտեանի շնորհիւ մենք ափի մէջ ենք տեսնում գրող-արուեստագէտի աշխարհը՝ իմաստուն, զգացական, հայրենապաշտ։ Եւ սա ամենակարեւոր հետեւութիւնն է, որին յանգում է Երեւանի Կոմիտասի անուան պետական կոնսերվատորիայի պրոֆեսորը։

ՍՈՒՐԷՆ ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԿՅԱՆՔԸ ՄԱՐԶԵՐՈՒՄ

Ողջ կյանքը՝ թատրոնին

Վանաձորի Հովհ. Աբելյանի անվան պետթատրոնի ճանաչված դերասանուհի, հանրապետության վաստակավոր արտիստուհի Մարգարիտ Տիրոյանի բնակարանում միշտ նավթավառն է այրվում։ Հին գրապահարանը, ծխից սեւացած ջահը, դերասանուհու պատին փակցված տարբեր տարիների բազմաթիվ փոշոտված լուսանկարները պատմություններն են նրա անցած կյանքի, անվերադարձ հրաժեշտ տված խաղընկերների մասին։ Ինչպես միշտ, դերասանուհին հյուրասեր է։ Ժառանգական է՝ կարեցու սովորություն։

- Ահա այդ բախտին, որ նստած ես, - ասում է Մ. Տիրոյանը, - տարիներ առաջ նստած էր Պարույր Սեւակը։

Ակամայից տաք դող է անցնում մարմնովս։ Սեղանին եմ դնում սուրճի գավաթը։ Իսկ դերասանուհին բացում է գրապահարանը, որտեղ բազմաթիվ հուշագրություններն են։ Վերցնում է դրանցից մեկը՝ Արուս Ոսկանյանի մասին պատմող հուշագիրը եւ կարդում, այնքան պատկերավոր ու դրամատիկ, որ հայտնվում ես տարիների հեռավորության գրկում, ինքդ էլ բարձրանում բեմահարթակ եւ Հենրի Իբսենի «Նորա» դրամայում դառնում Ա. Ոսկանյանի եւ Մ. Տիրոյանի խաղընկերը։ Թերթում եմ թատերական ճոխ ալբոմները։ Լուսանկարներից ասես կենդանանում են դերասանուհու բազմաթիվ դերակատարումները։ Մի լուսանկարում Մ. Տիրոյանը Հովհաննես Աբելյանի խաղընկերուհին է, մյուսում՝ Վահրամ Փափազյանի, հաջորդում՝ Համիկի, Ավետ Ավետիսյանի, Օլգա Գուլազյանի...

- Թատերական ինստիտուտի ուսանողուհի էի, - պատմում է Մարգարիտ Տիրոյանը, - Հրաչյա Ներսիսյանը մտավ լսարան, մոտ կանչեց ինձ եւ թավ ձայնով ասաց. «Կոպտորասես Մարգարիտի դերը, վաղը դու էլ ինձ հետ մեկնելու ես Ալավերդի՝ հյուրախաղերի»։ Անչափ ուրախացա, բայց ստիպված առարկեցի. «Վարպետ, ախր, շուտով ինստիտուտում տարեվերջյան քննություններ են»։ «Ոչինչ, - անտարբեր ասաց նա, - դու արդեն դերասանուհի ես, ինստիտուտը էլ ոչինչ չունի քեզ տալու»։ Ու եկանք Ալավերդի...

Հյուրախաղերից հետո դերասանուհին չվերադարձավ Երեւան, անդամագրվեց Ալավերդու պետական թատրոնին՝ ստեղծելով իր առաջին ուշագրավ կերպարները։

Ավա՜ղ, թատրոնի փակումից մինչեւ օրս, մի երկարամյա սահմանաբաժան, Ալավերդում այլեւս չբացվեց թատրոն տանող կանաչ արահետը...

Մարգարիտ Տիրոյանը շատերի պես չհուսահատվեց։ Աշխատեց Գյումրիի, Թբիլիսիի, Արտաշատի, Վանաձորի պետական թատրոններում, Երեւանի Հ. Պարոնյանի անվան երաժշտական կոմեդիայի թատրոնում։ Մի ջերմ կարոտով է դերասանուհին վերհիշում երիտասարդ տարիների գլխապտույտ վազքը, բազմահազար հանդիսատեսները, նորից վերադարձը Լոռվա չքնաղ աշխարհ, սիրելի լոռեցիների մոտ։ Հարցիս, թե ինչո՞ւ որոշեց հենց այստեղ հանգրվանել, դերասանուհին խորհմաստ ժպտաց ու պատասխանեց.

- Ինձ սիրեցին Լոռիում, գնահատեցին աշխատանքս, փոքրիկ անախորժությունների դեպքում էլ, լոռեցուն հատուկ անմիջականությամբ սփոփեցին, սատար կանգնեցին։ Այդ սերն ու անկեղծությունը փոխադարձ էր...

Այսօր Մարգարիտ Տիրոյանի բազմավաստակ ստեղծագործական աշխատանքի մասին պատմող մի համեստ անկյուն է զարդարված մայրաքաղաքի թատերական թանգարանում։

Խոսելով դերասանուհու մասին եւ չգրելով, որ նա նաեւ բանաստեղծուհի է, թերի կլիներ ասելիքս։ Նրան միշտ հոգեհարազատ է եղել գրականությունը, հատկապես պոեզիան։ Այդ սիրուց են ծնվել Մ. Տիրոյանի բանաստեղծությունների 4 գրքերը։

ԱՐՄԵՆ ՏԵՐ-ՔԱՌՅԱՆ

«Ամենափայլուն» աստղը

Այս խոսքերով դրվասանքի տողեր են գրվել աշխարհահռչակ «Թայմ» շաբաթաթերթի կանադական հրատարակության հունվարի 31-ի համարի արվեստի բաժնում, հաղորդում է Եգիպտահայ համայնքի ՌԱԿ պաշտոնաթերթ «Արեւ» օրաթերթն իր ապրիլի 4-ի համարում, ավելացնելով, որ Էլիզաբեթ Բայրակդարյանն այժմ Տորոնտոյում ելույթներ է ունենում կանադական օպերային ընկերակցության ներկայացրած Մոցարտի «Դոն Ջիովաննի» օպերայում Զեռլինայի դերով։

Անցյալ տարի հոկտեմբերին նա ելույթ է ունեցել Չիկագոյում Վիլյամ Բոլկոմի «Կամրջից դիտված» օպերայում, իսկ այս տարվա հունվարին՝ Նյու Յորքի Կառնեգի Հոլում խաղացել է ամերիկացի նշանավոր մեցցո Մարիլին Հոռնի կողքին։

Բայրակդարյանի գրավիչ ձայնի արժանիքներին անդրադառնալուց հետո «Թայմը» նրան դասում է կանադական օպերայի պայծառ դեմքերի՝ Էմմա Ալբանիի, Թերեզա Ստրատասի եւ Բեն Հեպների շարքին։ Հոդվածագիրը՝ Կառլ Մորին, անդրադարձել է նաեւ Բայրակդարյանի կյանքին, նշելով, որ 1989-ին Լիբանանի քաղաքացիական պատերազմի պատճառով նա իր ընտանիքի հետ հաստատվել է Տորոնտոյում, որտեղ սկզբնական շրջանում մաս է կազմել հայկական եկեղեցու երգչախմբին։

Ավելացնենք, որ երգչուհին պատրաստվում է շրջապտույտ կատարել դեպի Գերմանիա եւ Ֆրանսիա, որտեղ նախատեսված են դերեր Հենդելի մի շարք օպերաներում։

Հ. Օ.

Շերը եւ հայ ապագա պատմաբանը

Երեւանի պետհամալսարանի պատմության ֆակուլտետի մի խումբ ուսանողներ ապրիլի 12-ին հրատարակել են «Երիտասարդ պատմաբան» պարբերաթերթի առաջին համարը, որի հայտարարված տպաքանակը 99 օրինակ է։

Պարբերաթերթի նյութերի մեջ ուշագրավ է նույն ֆակուլտետի ուսանողության շրջանում անցկացված հարցախույզը երկու հարցումներով։ «Ովքե՞ր են բոլոր ժամանակների ամենանշանավոր հինգ հայ գործիչները» հարցման պատասխաններում ամենաբարձր ցուցանիշն ունեն Տիգրան Մեծը (46,1 տոկոս), Մեսրոպ Մաշտոցը (36,2), Անդրանիկը (29,6), Նժդեհը (26,1) եւ Վիկտոր Համբարձումյանը (19,7)։ Պատասխաններում հիշատակվել է 39 անուն, որոնց շարքում երկուական անգամ՝ դերասանուհի Շերը եւ երգիչ Ֆիլիպ Կիրկորովը...

Հարցվածների 42,9 տոկոսի համաձայն, հայերն ինքնատիպ ժողովուրդ են, 30,7 տոկոսի համար՝ ասիական, 77 տոկոսի համար՝ եվրասիական ժողովուրդ, իսկ 6,6-ական տոկոսի համար՝ հայերս եվրոպական կամ անկիրթ ժողովուրդ ենք...

Բոլոր ժամանակների ամենանշանավոր հայերի շարքում Շերի ու մանավանդ Կիրկորովի անունների հիշատակումն ապացուցում է, որ Հայաստանի կրթական ու ուսումնական համակարգի ապազգայնացումն ու քաղքենիացումը բավական հաջողություններ է արձանագրել։

ԳԵՎՈՐԳ ՅԱԶԸՃՅԱՆ

Թումանյանը՝ ռումիներեն

Ռումինիայի հայոց միության եւ երկրի ազգային փոքրամասնությունների պահպանման բաժնի նյութական օժանդակությամբ վերջերս տեղի «Արարատ» հրատարակչությունը Բուխարեստում հայերեն եւ ռումիներեն լույս է ընծայել Հովհաննես Թումանյանի «Երկերի ընտրանին»։ Տիկին Մելինե Փոլադյան-Գենեսի թարգմանությամբ հատորը պարունակում է անվանի բանաստեղծի պոեմները, բալլադները, լեգենդները, քառյակները, պատմվածքները ու հեքիաթները։ 199 էջից բաղկացած հատորի վերջում տեղադրվել են բազմաթիվ վավերագրական լուսանկարներ, որոնք մեծ լոռեցու անձնական եւ ընտանեկան կապերն են ներկայացնում հայ մշակույթի բազմաթիվ երախտավորների հետ։

Հ. Օ.

ՕՐԱՑՈՅՑ

Մայիսի 6

- 1758 թ. ծնվել է Մաքսիմիլիան Ռոբեսպիերը։
- 1856 թ. ծնվել է ավստրիացի բժիշկ-հոգեբան եւ հոգեբույժ Զիգմունդ Ֆրոյդը։
- 1959 թ. մահացել է դերասան Վաղարշ Վաղարշյանը։
- 1991 թ. մահացել է հնդիկ պետական գործիչ Ռաջիվ Գանդին։
- 1992 թ. մահացել է ամերիկացի դերասանուհի, ազգությամբ գերմանուհի Մառլեն Դիտրիխը։
- 1825 թ. ծնվել է ավստրիացի կոմպոզիտոր, դիրիժոր, «վալսի արքա» Յոհան Շտրաուսը։
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Ահեկան ամսվա Մազդեղ օրն է։

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

Մարզական

ՖՈՒՏԲՈԼ

Կորոշեն պատասխան խաղերը

Անցկացվեցին Հայաստանի «Անկախության» գավաթի կիսաեզրափակիչ փուլի առաջին հանդիպումները: Թերեւս, հորդառատ անձրեւն ու քաց, ծանր խաղադաշտն էր պատճառը, որ թիմերը չկարողացան լիարժեք կերպով դրսեւորել իրենց ողջ կարողությունները, իսկ երկու հանդիպման ընթացքում ընդամենը 3 գոլ գրանցվեց:

«Արարատ»-«Միկա»՝ 1-1: Աբովյանում կայացած այս հանդիպման ժամանակ երկու թիմերն էլ հարձակողական ֆուտբոլ եւ հաղթանակի հասնելու ցանկություն ցուցադրեցին, բայց ի վերջո մարտական ոչ-ոքի գրանցվեց: Հանդիպման 15-րդ րոպեին Աշտարակի «Միկայի» խաղացող Սամվել Նիկոլյանը հաջողությամբ եզրափակեց թիմային գրոհը: 38-րդ րոպեին հաշիվը հավասարվեց. աջից ընկավ երեւանցիների արագաշարժ հարձակվող Տիգրան Եսայանը:

«Զվարթնոց»-«Կիլիկիա»՝ 1-0: Էջմիածնի մերձակա Ոսկեհաս գյուղի մարզադաշտը, որտեղ իր «տնային» հանդիպումներն է անցկացնում «Զվարթնոցը», ծանր պայքարի մրցավայր էր դարձել: Ավելի փորձառու դաշտի տերերը ջանքեր գործադրեցին բոլոր հարցերը առաջին իսկ խաղում լուծելու համար, բայց դա նրանց միայն կիսով չափ հաջողվեց: Հանդիպման 14-րդ րոպեին Նվեր Խաչատրյանի խփած գոլը միակն էր: Հետագայում «Զվարթնոցի» խաղացողները շատ ջանացին հաշիվն ավելացնել, բայց «Կիլիկիայի» երիտասարդ ֆուտբոլիստները հաջողությամբ չեզոքացրին սպառնալիքները:

Այսպիսով, «Անկախության» գավաթի եզրափակիչի մասնակիցները հայտնի կդառնան պատասխան խաղերից հետո: «Միկան» ու «Արարատը» կմրցեն մայիսի 13-ին, իսկ «Կիլիկիան» ու «Զվարթնոցը»՝ հաջորդ օրը:

Բավարա՞ր է 2 գնդակի առավելությունը

Եվրոպական երկրների ֆուտբոլի Չեմպիոնների լիգայի երկրորդ խմբային մրցաշարում երկու ամիս առաջ Մյունխենի «Բավարիան» երկու անգամ հաղթել էր Մադրիդի «Ռեալին» (4-2 եւ 4-1 հաշիվներով): Եվ ահա խաղարկության կիսաեզրափակիչ առաջին հանդիպումից առաջ էլ գերմանական թիմի մարզիչն ու ֆուտբոլիստները հանդես էին գալիս լավատեսական հայտարարություններով՝ հիշելով նախորդ խաղերը: Սակայն այս անգամ այլ կերպ ստացվեց: «Ռեալի» խաղացողները սկզբից եւեթ անցան ակտիվ գործողությունների, եւ գոլը երկար սպասեցնել չտվեց: 4-րդ րոպեին Նիկոլա Անելկան, խորքից ստանալով խաղընկերոջ փոխանցումը, հիանալի հարվածով գրավեց «Բավարիայի» դարպասը: Խաղի 33-րդ րոպեին իսպանացիները նոր հաջողության հասան: «Ռեալի» պաշտպան Միշել Սալգադոն, միանալով իր խաղընկերների կազմակերպած գրոհին, մտավ «Բավարիայի» տուգանային հրապարակ, այստեղ էլ խաբս տվեց դարպասապահ Օլիվեր Կանին եւ պատրաստվում էր գնդակն ուղարկել դարպասը, բայց նրան կանխեց... գերմանացի Ենս Երեմիսը, որը գոլ խփեց իր թիմին:

Երկրորդ խաղակեսում «Ռեալը» ավելի հանգիստ խաղաց՝ ասես բավարարվելով ձեռք բերածով: Իսկ առանձին սուր պահերը վարպետորեն չեզոքացնում էր «Բավարիայի» դարպասապահը: Փաստորեն միայն խաղավերջում գերմանացիները գոլային սպառնալիքներ ստեղծեցին, բայց այստեղ էլ հաջող խաղաց «Ռեալի» երիտասարդ դարպասապահ Իկեր Կասիլյասը: Այդպես էլ հաշիվը մնաց անփոփոխ՝ 2-0: Արդյոք բավարա՞ր է երկու գնդակի առավելությունը. այս հարցի պատասխանը հայտնի կդառնա մայիսի 9-ին, Մյունխենում կայանալիք երկրորդ խաղից հետո:

1999 թ. շախմատային «Օսկարը»՝ Գարրի Կասպարովին

«Շախմատային Հայաստան» հանդեսը հրապարակել է ռուսական «64. շախմատային տեսություն» պարբերականի կողմից անցկացված մրցույթի արդյունքները: Հարցման արդյունքներով որոշվել է 1999 թ. աշխարհի լավագույն շախմատիստը, որին ավանդաբար «Օսկար» է շնորհվում:

Հարցմանը մասնակցել են 53 երկրներ ներկայացնող 261 մեկնաբաններ: Նրանցից յուրաքանչյուրն իր ներկայացրած ցուցակում նշել է 10 շախմատիստի: Վերջիններս, ըստ նշված տեղերի, ստացել են 10, 9, 8, 7... մինչեւ 1 ծայն: Մեկնաբաններից 234-ն իրենց ցուցակում առաջինն են անվանել Գարրի Կասպարովին: Անշուշտ, աշխարհի 13-րդ չեմպիոնն էլ հենց ճանաչվել է լավագույնը եւ արժանացել հերթական «Օսկարին»:

Ուժեղագույն շախմատիստների ցուցակում տեղ է գրավել նաեւ աշխարհի լավեգասյան առաջնության երկրորդ մրցանակակիր Վլադիմիր Հակոբյանը:

Շախմատասերների ուշադրությանն ենք ներկայացնում «Օսկարի» մրցանակաբաշխության առաջին տասնյակի շախմատիստներին եւ նրանց միավորները. 1. Գարրի Կասպարով (Ռուսաստան)՝ 3297, 2. Վլադիմիր Կրամնիկ (Ռուսաստան)՝ 2132, 3. Ալեքսանդր Խալիֆման (Ռուսաստան) 1878, 4. Վիշվանաթան Անանդ (Հնդկաստան)՝ 1800, 5. Ալեքսեյ Շիրով (Իսպանիա)՝ 1492, 6. Պետեր Լեկո (Հունգարիա)՝ 1345, 7. Ալեքսանդր Մորոզեւիչ (Ռուսաստան)՝ 826, 8. Մայքլ Ադամս (Անգլիա)՝ 796, 9. Վլադիմիր Հակոբյան (Հայաստան)՝ 465, 10. Անատոլի Կարպով (Ռուսաստան)՝ 217 միավոր:

Կմասնակցեն Նյու Յորք օփենին

Այս օրերին Հայաստանի շախմատիստները մի շարք մրցաշարերի են մասնակցում: Մասնավորապես, մեր ուժեղագույն շախմատիստներից չորսը՝ գրոսմայստերներ Վլադիմիր Հակոբյանը, Սմբատ Լպուտյանը, Աշոտ Անաստասյանն ու Կարեն Ասրյանը հանդես են գալիս Դուբայում ընթացող «Շեյխի գավաթի» խաղարկության մրցումներում:

Մեր եւս չորս շախմատիստներ, հարապետության բազմակի չեմպիոն Արտաշես Մինասյանի գլխավորությամբ, կմասնակցեն այսօր սկսվող Նյու Յորքի բաց առաջնությանը: Գրոսմայստերին ընկերակցում են միջազգային վարպետներ Նորայր Քալանթարյանը, Անդրանիկ Մատիկոզյանը, Դավիթ Կարաթորոսյանը: Մարզասերներին հիշեցնենք, որ նախորդ՝ երկու տարի առաջ անցկացված նմանօրինակ մրցաշարում բոլոր գլխավոր մրցանակները բաժին հասան Հայաստանի ներկայացուցիչներին: Գլխավոր մրցանակն էլ նվաճեց Արտաշես Մինասյանը:

Այս անգամ եւս թեժ պայքար է սպասվում: Հաջողության հասնելը շատ դժվար կլինի, քանի որ Նյու Յորք օփենի մասնակիցների թվում են մեծ թվով երկրների մի քանի տասնյակ ճանաչված գրոսմայստերներ:

Նյու Յորքի մրցաշարի ավարտից հետո անց մեր շախմատիստները կմասնակցեն նաեւ Չիկագոյի միջազգային մրցաշարին:

Առջեւում եռյակն է

Շախմատիստի կենտրոնական տանը շարունակվում է Հայաստանի տղամարդկանց առաջնության առաջին խմբի մրցաշարը:

Անցկացված յոթ տուրից հետո մրցաշարային աղյուսակը գլխավորում են երեք մասնակիցներ՝ Տիգրան Նալբանդյանը, Արման Հայրապետյանը եւ Էլինա Դանիելյանը, որոնք 5,5-ական միավոր են վաստակել: Ուրախալի է մեր առաջատար շախմատիստուհու՝ գրոսմայստեր Դանիելյանի արդյունքը: Առաջատարներին անմիջապես հետեւում են եւս երեք շախմատիստներ, որոնք ետ են մնում ընդամենը կես միավորով: Նրանք են Արա Մինասյանը, Տիգրան Լ. Պետրոսյանը եւ Գեւորգ Հարությունյանը: Եվս վեց մասնակիցներ վաստակել են 4,5-ական միավոր:

Մրցումների ավարտին չորս տուր է մնացել:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

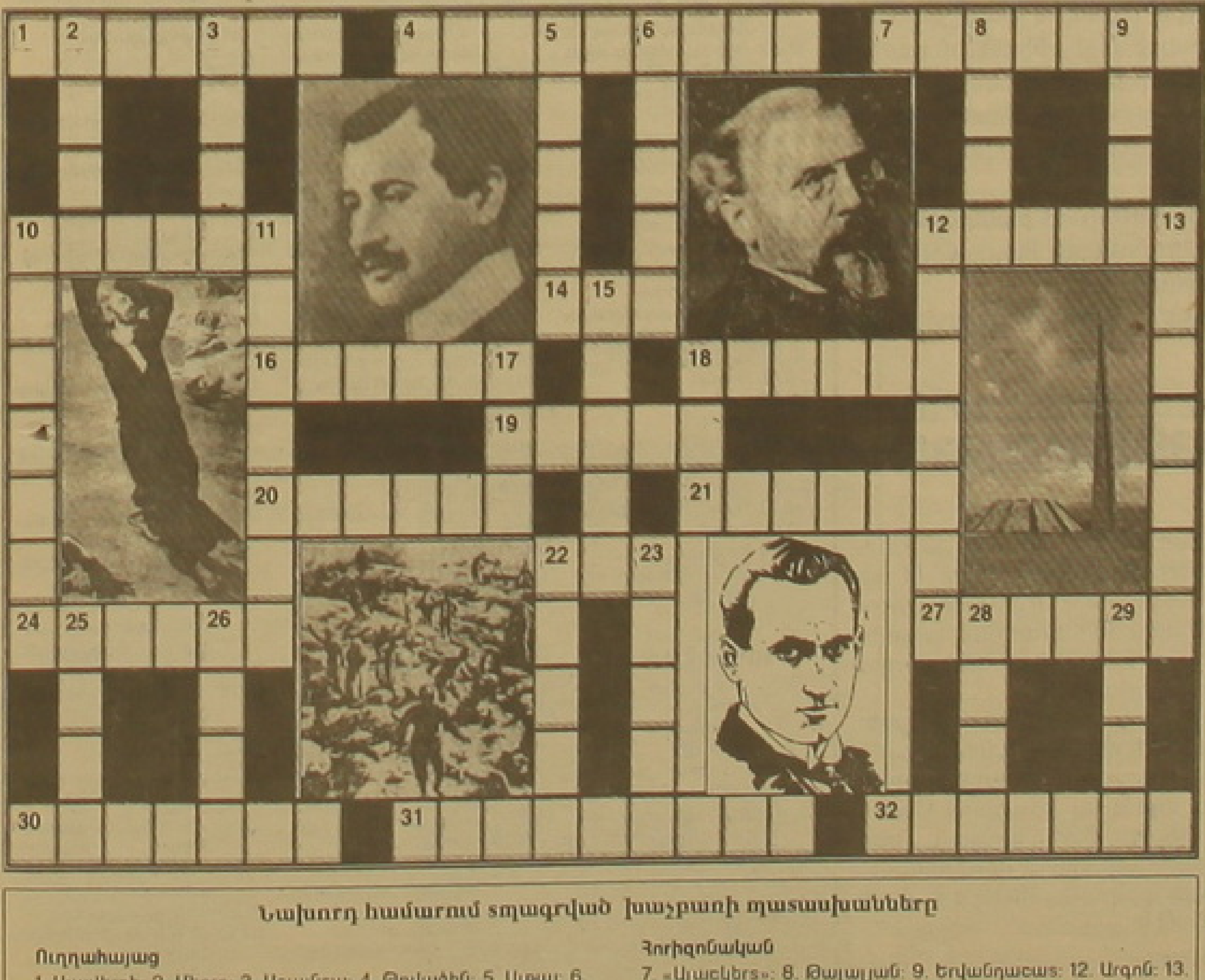

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ԱՅՍ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒԵՄՅԱԿ ԹԵՐԹԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿ

Ուղղահայաց

2. ... Տեմիրճիպաշյան: 3. Գետ Վրաստանում: 5. Վանի նահանգի Խորգոմ գյուղից մագաղթած աշխարհահռչակ հայ նկարիչ: 6. Հռոմեական կայսր: 8. Ծառատեսակ: 9. Հայաստանում ապրող ազգություն: 10. Պետություն, որը նախկինում Սիամ էր անվանվում: 11. Միապետի տիտղոս: 12. «Հայկական հողերի մի մասում թուրքերը շարունակում էին իրենց նախկին քաղաքականությունը՝ կանգ չառնելով այնպիսի վիթխարի ջարդերի առաջ, որպիսիք կատարել չէր հանդգնում անգամ Լենկթեմուրը». խոսքերի հեղինակը: 13. «Պատվի համար» դրամայի հերոսներից: 15. Անրի Բարբյուսն այս գետի մասին գրել է. «Որտեղ նա սեղմված զառիթափ ժայռերով առաջ է սլանում նեղ ձորակներով, այստեղ թուրքերը դիմում էին ավելի արագ հաշվեհարդարի՝ զանգվածային կոտորածի, «խմբային» սպանդի: 17. Այս գրասիրտ կինը իր քույրերի հետ Հայոց մեծ եղեռնից մազապուրծ հայ որբ մանուկներին հավաքել եւ որբանոց է բացել: 18. Քաղաք, որի Այգեստան թաղամասում թուրքերին դիմադրում էին հայերը՝ Արամի գլխավորությամբ: 22. Նահանգ Ռուսաստանում: 23. Միրգ: 25. Եղիսաբեթ բարի կրճատ ձեւը: 26. Կայծակ, ամպերի գոռոց, ...: 28. Ոստրդ: 29. Մեծ մարգարե:

Հորիզոնական

1. Գերմանացի հոգեւորական, հասարակական գործիչ, որը 1921-ին Բեռլինում, Թեհլիրյանի դատավարության ժամանակ որպես վկա մերկացրել է թուրք մինիստր Թալեաթ փաշային: 4. Ամերիկյան դիվանագետ, որը Մեծ եղեռնի օրերին հանդիպել է Էնվեր եւ Թալեաթ փաշաների հետ՝ զուր փորձելով կանխել հայերի կոտորածը: 7. Վայր, ուր հավաքված հայ բնակչությունը 40 օր շարունակ հարվածներ էր հասցնում հարձակվող թուրքերին: 10. «Հայկական հարցը լուծելու տեսակետից ես երեք ամսում ավելի շատ գործ կատարեցի, քան Աբդուլ Համիդը երեսուն տարում». խոսքերի հեղինակը: 12. Սարոյանի ծննդավայրը, որը նրա ընտանիքը լքեց հայկական կոտորածների օրերին: 14. Դրամական միավոր: 16. Վանք էջմիածնում: 18. «Վայրիկ» ֆիլմի ռեժիսորը: 19. Գավառ Իրանում, որտեղ հայերը հայտնվել են Շահ Աբասի կազմակերպած գաղթի հետեւանքով: 20. Երաժշտական տերմին, որը նշանակում է ալեգրոյից արագ տեմպ: 21. «Ողբ Եղեսիոյ» ստեղծագործության հեղինակը ... Շնորհալի: 22. Էստոնացի օպերային երգիչ, բարիտոն: 24. Անապատ Սիրիայում, ուր աքսորվեցին արեւմտահայերը: 27. Ավստրիացի գրող, որն անդրադարձել է Մուսա լեռան հերոսամարտին: 30. Այն մտավորական հայը, որի փխրուն սիրտը չդիմացավ հայ ժողովրդի այս տանջանքները տեսնելով եւ խենթացավ: 31. Այն հայ վրիժառուն, որն սպանեց ոճրագործ Թալեաթ փաշային, եւ Բեռլինի դատարանը նրան արդարացրեց: 32. Մեծ եղեռնի զոհ դարձած հայ մտավորական:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Ալավերդի: 2. Մետրո: 3. Աստանտա: 4. Թրվածին: 5. Ալբայ: 6. Պագանինի: 10. Պորտուգալիա: 11. Դեֆեկտոլոգ: 15. Խորշակ: 16. «Գյամոր»: 20. Արդուրյան: 22. Իլդարունի: 23. Շալոտա: 24. Մարտունի: 28. Հիդրա: 29. Ակորդ:

Հորիզոնական

7. «Ալաշկերտ»: 8. Թալալյան: 9. Եռվանդաշատ: 12. Արգոն: 13. Ստալին: 14. Ֆեդին: 17. Վիրտուոզ: 18. Ալբենիս: 19. Գավազան: 21. Կորովին: 25. Ծղրիդ: 26. Քանդակ: 27. Հորդա: 30. Դիալեկտիկա: 31. Մարգարիտ: 32. Նարնջենի:

ՄԵՐՁԱՎՈՐ ԱՐԵՎԵԼՔ

Դարձյալ ագրեսիա Լիբանանի դեմ

Մայիսի 5-ի առավոտյան իսրայելական օդուժը նոր ագրեսիա է իրականացրել Լիբանանի դեմ: Իսրայելի ռազմական ինքնաթիռները ռմբակոծել են Տրիպոլիի եւ Բեյրութի մոտակայքում գտնվող էլեկտրաբաշխիչ կայանները, ինչի հետեւանքով հոսանքազրկվել է մայրաքաղաքի մեծ մասը: Լիբանանյան անվտանգության աղբյուրները հայտարարել են, որ հարվածներ են հասցվել նաեւ «Հզբոլլահի» զինապահեստներից մեկին եւ Բեյրութը Դամասկոսին կապող մայրուղում՝ սիրիական սահմանից ընդամենը 10 կմ հեռավորությամբ, որը պատճառ է դարձել երթեւեկության դադարեցման: Նշենք, որ Իսրայելի վարչապետ Էհուդ Բարաքը մայիսի 4-ի գիշերը սպառնացել է հակադարձել նույն օրը Իսրայելի հյուսիսային վերաբնակեցված վայրերի դեմ «Հզբոլլահի» գրոհներին, որոնք տեղի էին ունեցել «Կատյուշա» հրթիռներով, որոնց հետեւանքով սպանվել էր իսրայելցի 1 զինվոր, վիրավորվել՝ 27 հոգի: «Հզբոլլահի» այս գրոհներն իրագործվել էին այն բանից հետո, երբ մայիսի 3-ին իսրայելական օդուժի եւ հրետանու հարվածներից սպանվել էր լիբանանցի 2 կին եւ վիրավորվել 14 խաղաղացի:

Վաշինգտոնն իր՝ անհանգստությունն է հայտնել այս նոր թեժացումից: ԱՄՆ-ի արտգործնախարարության խոսնակ Ռիչարդ Բաուչերը հայտարարել է, որ ներկայումս Վաշինգտոնը կապ է պահպանում շահագրգիռ կողմերի հետ՝ իրավիճակի վատթարացումը կանխելու համար:

Ա. Մ.

ACBA Հայգյուղփոխբանկ

ACBA բանկը հրավիրում է աշխատանքի

մինչեւ 26 տարեկան տղամարդկանց հետեւյալ պաշտոններում աշխատելու համար

Ծրագրավորողների

թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. աշխատանք MS ACCESS, VISUAL BASIC միջավայրում, կրթությունը՝ բարձրագույն, անգլերենի իմացությունը ցանկալի է:

Օպերատորների

թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. կրթությունը՝ բարձրագույն տնտեսագիտական, անգլերենի գերազանց տիրապետում:

Վարկային գործակալ

Թեկնածուներին ներկայացվող պահանջները. կրթությունը՝ բարձրագույն տնտեսագիտական կամ բարձրագույն գյուղատնտեսական:

Ցանկացողները կարող են ներկայացնել ինքնակենսագրությունը մինչեւ մայիսի 15-ը, հետեւյալ հասցեով՝ ք. Երեւան, Բայրոնի 1

Հեռ. 52-51-69

GlaxoWellcome Armenia Representative Office

HIRING ANNOUNCEMENT

POSITION - MEDICAL REPRESENTATIVE

QUALIFICATION

- Strong interpersonal and communication skill.
- Organization talent and commercial feeling.
- Very good knowledge of English.
- Computer literate (PC).
- Communicate well with other doctors.
- International travel experience, working in experience is plus.

The candidate must have medical or public health degree and minimum 5 year of experience in the medical institutions.

Send to the attention of Dr. A. Khachatryan, Country Manager of **GlaxoWellcome** Armenia

The deadline for the submission of resume is May 9, 2000

ADDRESS:
GlaxoWellcome Armenia
7, Baghramyan Ave.,
Yerevan 375019 Armenia
Tel: +003742 569157
Fax: +003742 151415
E-mail: helen@arminco.com

ՀԱՅՆԵՐԱՐՏԲԱՆԿ

Հայներարտբանկի գործունեությունը 2000 թ. առաջին եռամսյակում

Հայներարտբանկի համար 2000 թ.-ի առաջին եռամսյակն առանցքային էր վերակազմավորման եւ միջնաժամկետ զարգացման ծրագրի իրականացման տեսանկյունից: Նախորդ տարվա երկրորդ կիսամյակում իրականացված վարչակազմակերպչական միջոցառումների շնորհիվ վերականգնվեց եւ ամրապնդվեց բանկի հեղինակությունը, որակապես փոխվեց հասարակության վերաբերմունքը բանկի նկատմամբ: Վերջինիս արտահայտությունը հանդիսացավ բանկի հաճախորդների թվի զգալի աճը վերջին 9 ամսվա ընթացքում (եռամսյակի ընթացքում այն ավելացել է 950-ով եւ մարտի վերջի դրությամբ կազմել է 14.100), ինչպես նաեւ ներդնողների վստահություն բովանդակող վերաբերմունքը բանկի նկատմամբ: Այսպես, օրինակ, բանկը մշտապես առանձնանալով զուսպ քաղաքականությամբ փողի շուկայում, հայրենական բանկերի շարքում հանդես գալով միջոցների ներգրավման ամենացածր տոկոսադրույքների առաջարկությամբ, հաշվետու ժամանակաշրջանում արձանագրեց ֆիզիկական անձանցից ժամկետային միջոցների ներգրավման առավել բարձր աճի տեմպեր բանկային համակարգում (աճի տեմպը եռամսյակի ընթացքում կազմել է 17 տոկոս): Առ 01.04.2000 թ. բանկի ֆիզիկական անձանցից ներգրավված ավանդների ընդհանուր ծավալը կազմել է գրեթե 2,5 մլրդ դրամ:

Իրականացված տեղաշարժերը եւ առկա զարգացումները պատշաճ գնահատականի արժանացան բաժնետերերի կողմից, որը եւ ապահովեց ծրագրով նախատեսված կապիտալիզացիայի մակարդակի բարձրացումը: Եռամսյակի ընթացքում բանկի ընդհանուր կապիտալն աճեց 60 տոկոսով՝ կազմելով մոտ 2,4 մլրդ դրամ (բանկային համակարգի համընդհանուր կապիտալի նվազեցման համատեքստում): Ընդ որում, բանկի կանոնադրական հիմնադրամի աճն էլ ավելի տպավորիչ է՝ 85 տոկոսը:

2000 թ. առաջին եռամսյակում բանկն իրականացրել է ծրագրավորված եւ կշռադատված ներդրումային քաղաքականություն: Վարկային ներդրումների ընդհանուր ծավալն առ 01.04.2000 թ. կազմեց 12,7 մլրդ դրամ: Ընդ որում, ժամկետանց վարկերի տեսակարար կշիռը չէր գերազանցում 0,22 տոկոսը: Բանկին հաջողվեց ձերբազատվել վատորակ ակտիվներից, որոնել եւ գտնել վարկավորման շահութաբեր եւ հեռանկարային ոլորտներ, ներդնել միջազգային չափանիշներին հարիր վարկավորման մեխանիզմներ եւ գործընթացներ, ներմուծել մոնիտորինգի եւ վերահսկման ճկուն համակարգեր, աշխուժացնել տնտեսության ճյուղային ուսումնասիրությունները, մշակել գրավադրման արդյունավետ մեխանիզմներ, բարձրացնել արժեթղթերի պայուսակի կառավարման արդյունավետությունն ու ճկունությունը:

Արդյունքում Հայներարտբանկին հաջողվեց էլ ավելի ամրապնդել իր դիրքերը ՀՀ բանկային համակարգի առաջատարների շարքում, իսկ ակտիվների եւ վարկային ներդրումների ընդհանուր ծավալով Հայներարտբանկը շարունակում է մնալ թիվ 1 բանկը Հայաստանում:

Հայներարտբանկը լավատեսորեն է նայում ապագային եւ պատրաստ է բոլոր ցանկացողներին մատուցել առաջնակարգ բանկային ծառայություններ:

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է գրենական պիտույքների մատակարարման մրցույթ: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները:

Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ ապրանքների տիպերի եւ քանակների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող եք ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 28-70-66: Առաջարկները պետք է ներկայացվեն վերոհիշյալ հասցեով մինչեւ 2000 թ.-ի մայիսի 19-ը, ժամը 12:00-ն:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ ինտերնետի սարքավորումների մատակարարման եւ տեղակայման աշխատանքների: Մրցույթին կարող են մասնակցել ինչպես ՀՀ տարածքում, այնպես էլ արտասահմանում գրանցված կազմակերպությունները եւ մատակարարները:

Մրցույթի անցկացման պայմանների, ինչպես նաեւ սարքավորումների տեխնիկական տվյալների մասին համապատասխան փաստաթղթերը կարող եք ստանալ հետեւյալ հասցեով՝ Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 634 սենյակ, հեռ. 28-70-66: Առաջարկները պետք է ներկայացվեն վերոհիշյալ հասցեով, մինչեւ 2000 թ.-ի մայիսի 18-ը, ժամը 12:00-ն:

ԱՐՄԵՆՏԵԼ ՀՁ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

6 մայիս

9.00 Հայլուր
9.20 Հիփ շքերթ
9.50 Սեզամ, բացվիր
10.20 Մամուլի կրպակ
10.30 Մեր փոքրիկը մեծանում է
11.15 Մարզական պարերի փառատոն (2-րդ մաս)
12.20 Գ/Ֆ «Կախարդական պատմություն»
16.00 Սպորտային ծրագիր
17.00 Հայլուր
17.20 Աբրահամ Խաչատրյանը յոթ պատասխաններում
17.50 Հող եւ ջուր
18.10 Բարի ախորժակ
18.30 «Հայուհի» (2-րդ մաս)
19.00 Խորան լուսո
19.10 «Համով լոտո»
(Նույն ժամին արբանյակային հեռարձակմամբ՝
19.10 Ռուբիկոն+)
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.35 Պրեմիերա
21.45 Զինուժ
22.20 Ինչ կա-չկա
22.45 Հայոց տաճարներ
23.00 Բոհեմ
23.40 Հայլուր
00.00 Գ/Ֆ «Կեղծիքի սարդոստայնը»
22.15 Գ/Ֆ «Տրիվիալ հորինվածք»
00.45 Մեթեո-TV

11.05 Ինչպես հասնել կատարելության. շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
11.30 Մուլտֆիլմ
12.00 Տոմար
13.30 Գ/Ֆ «Ո՞վ է այս աղջիկը»
15.00 Հրապարակ
15.20 Սպարեզ
16.00 Աներեւակայելին իրականության մեջ
16.30, 17.30 Վավերագրական ֆիլմ
17.10 Համերգ
18.00 Ընդդեմ փողկապի
18.30 Հմայիլ
19.05 Չոջիկ
19.30, 21.30, 24.00 Սուրհանդակ
20.00 Մամուլի խոսնակ
20.10 Գիսաստղեր
20.30 Հետագիծ
22.10 Ոսկե սրինգ
22.40 Համերգ. Գարուն-2000
0.35 Ակնթարթ
0.40 Գ/Ֆ «Այս գիշեր» (ավարտին՝ Սուրհանդակ)

7.00 «Բարի առավոտ»
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.15 Մուլտայրութեն
16.40 Գ/Ֆ «Շահրեզադեի եւս մեկ գիշերը»
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.30 Տարվա երգը
20.25 Գ/Ֆ «Պինդ ընկույզ» (դերերում՝ Ն. Ռումյանցեւա, Վ. Սոլոմին, Վ. Արբանով, 1967 թ.)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
22.50 Գ/Ֆ «Ռազմադաշտային սիրավեպ» (դերերում՝ Ն. Բուրլաեւ, Ն. Անդրեյչենկո, Ի. Չուրիկովա, 1983 թ.)
00.35 Հոկեյ. աշխարհի առաջնություն. եզրափակիչ խմբի թիմերի խաղը
(01.15 Նորություններ)

ՊՐՈՄԵԹԵՎՍ

10.00 «Բարի լույս, Հայաստան»
11.00 Մանկական սերիալ «Տարզան»
18.00 Մուլտֆիլմ
18.10 Մանկական ժամ. սերիալ «Նինձյա կրիաները», սերիալ «Քոնան»
19.10 Հեռուստաֆուտբոլ
19.30 Համերգ
20.00 Լրաբեր
20.35 Հայկական ժողովրդական երաժշտություն
21.00 «Թիվ 1»
21.20 Երաժշտական Ամերիկա. Նյու Յորք

РТР

7.00, 8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
7.20-10.30 Բարի լույս, Ռուսաստան
7.35, 9.35 Ընտանեկան նորություններ
9.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.40 «Արենա-սպորտ»
11.20 Սերիալ «Գնչուհին»
12.05 Սերիալ «Սանտա Բարբարա»
13.00 Հեռուստատեսային ՀՄՍ
13.25 Իմ XX դարը
14.00, 18.00, 21.00, 00.00 Լուրեր
14.30 «Կանանց քաղաք»
15.05 Սերիալ «Սեւ մարգարիտ»
15.50 Սերիալ «Հարուստներն ու նշանավորները»
16.45 «Ֆորմուլա-1» կարգի ավտոմրցարշավի աշխարհի առաջնություն
18.35 Ակունա մատատա
19.15 Հերթապահ բաժանմունք
19.45 «Գարաժ»
20.25 «Քաղաքիկ»
21.45 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
22.45 Պրեմիերա. Ագաթա Քրիստի. Պուարո. «Սպանություն գոլֆի դաշտում»
01.20 Համայնապատկեր
02.15 Վերջին սեանս. Ռոբերտ Վուլը «Բաց սեզոն» ֆիլմում (ԱՄՆ)
03.55 Հերթապահ բաժանմունք

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1254 Տպաքանակը՝ 4000 Ստորագրված է տպագրության՝ 5. 05. 2000 Գինը՝ 100 դրամ